

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIO QUINZENAL

ANY XI. NUMS. CCXXXV - CCXL — Juliol, Agost i Setembre — MCMXXV

Preu: 2'50 pessetes

SUMARI

R. Rucabado, per A. Esclasans. — Moralitats i pretextos, per J. M. López-Picó. — El porc i l'ocell, per R. Rucabado. — Del seny com a excusa i de la ironia com a subterfugi, per J. M. Junoy. — Francesco Orestano, per Cristòfor de Domènec. — Les tardorals ofrenes, per Octavi Saltor. — Aportacions: Psicologia del lector de Léon Bloy, per Hèctor Talvart (J. F. Ràfols, trad.). — El balanç d'un quart de segle. Documents interessants: Articles de Lluís Duran i Ventosa, Joan Sacs, Joan Estelrich, Josep Carbonell i J. Farràn i Mayoral.

ADMINISTRACIÓ: RAMBLA DE CATALUNYA, 125
BARCELONA

Editorial Catalana, S. A.

Rambla Sant Josep, 16, pral.

BARCELONA

BIBLIOTECA LITERÀRIA

Les millors obres dels autors catalans i
les mes famoses de les literatures estran-
geres traduïdes pels nostres més il·lus-
: : : : tres contemporanis : : : :

Societat Catalana d'Edicions

Administració:

Llibreria Puig i Alfonso

Plaça Nova, 5

BARCELONA

Venda a totes les llibreries

"Els Nostres Classics"

Biblioteca de divulgació
dels antics autors catalans

4 volums anuals de 160 pàgines
acuradament editats

Subscripció:

Edició corrent 14 pessetes anuals

Edició en paper de fil 48 pessetes anuals

Exemplar solt 3'75 pessetes

Lloc de subscripció:

LLIBRERIA ITALIANA

Rambla de Catalunya, 125

RAMON SUNYER

JOIER

Corts Catalanes, 643

JOAQUIM HORTA

IMPRESSOR

GIRONA, 11

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

ANY XI. NUMS. CCXXXV - CCXL — JULIOL, AGOST I SETEMBRE — MCMXXV

R. RUCABADO

Hi ha homes contra llibres i llibres contra homes. Hi ha noms damunt títols i títols damunt noms. Hi ha escriptors de l'obra dels quals allò que més interessa són les denominacions de cada volúm, poguent prescindir, si cal, del nom de qui ho escrivia. Hi ha intel·lectuals, en canvi, que podrien permetre's per dret propi el noble luxe de no batejar cap ni un de llurs opuscles, tota vegada que el títol millor és el nom d'ells mateixos. D'aquesta jerarquia de literats forma part En Rucabado. Quan sigui mort—Déu li dó molts anys de vida — farèm l'aplec de tots els seus escrits, i com a títol general posarèm el nom de llur autor: «R. Rucabado», al costat esquerre de la part alta de la coberta, i al costat dret de la part baixa de la mateixa, que serà de paper blanc, com més blanc millor, el número d'ordre de cada volúm: «1, 2, 3, 4, etc.» Sense cap altra mena de títol. El nom de l'autor que els aguanta és i serà prou fort per prescindir de tota mena d'anècdota banalment decorativa. Un home, una obra: això és En Rucabado. I quan ja sigui lluny de nosaltres, encara ho serà més. Tràgica planeta, la dels forts escriptors catalans, condemnats implacablement a produir, produir, produir, sense més esperança ni satisfacció per l'Esperit que se'ls en va en llum, que la convicció de que compleixen el deure llur, contra tot i tothom, rebent per paga no l'agraïment, el respecte; la comprensió del poble que els volta i els mena a escriure, sino la indiferència, la befa o el silenci absolut. Es comprèn, però. Entre tanta i tanta gent que parla, crida, s'agita i va

vivint només pel gust de passar l'estona, és una cosa tan enorme, ai las!, trobar un escriptor que escriu per complir el seu deure i recordar-lo als altres!

La producció literària d'En Rucabado és formidable. Es un dels màxims treballadors de Catalunya. I és un esperit doble. Per la majoria dels seus lectors serà un prosista, un excel·lentíssim prosista. No ho negarèm pas. En Rucabado és un literat d'estil ràpid, vivaç, castigat i elegant, d'un tò renaixentista entre blanc i daurat i violeta personalíssim. Moltes de les seves proses curtes («La Tereseta de la pau», «Bargel'lo», entre tantes altres), son fragments d'antologia. I En Rucabado té un do que nosaltres estimèm pel damunt de tot en el prosistes elegants: aquell do de superar-se en embranzida d'atac i en ímpetu líric contingut, de corda d'arc tivanta, quan els fibla l'ira o la indignació. En la prosa curta d'En Rucabado hi ha tirades d'una trepidació domenyada i d'una pompa i un retruny ofegat de pura prossàpia florentina. Prosista fort, En Rucabado. No ho negarèm. Però per nosaltres, En Rucabado és, sobretot i pel damunt de tot, un poeta: l'autor dels «Elogis».

Qué hi ha al fons de l'obra de Maragall, que tots, absolutament tots els poetes catalans d'avui poden reclamar-lo com a patró llur? D'En Salvat-Papasseit a En Folguera, d'En Millàs, Raurell a En Lleonart, d'En López-Picó a En Rucabado, hi ha distàncies i separacions que els allunyen cada dia més. I no obstant, si da-

munt de tots ells pronunciem de sobte el nom de Maragall, els abims es fonen i els noms es prenen les mans. Es que Maragall portava en essència totes les possibilitats dels combats i els reposos de l'ànima i en potència tots els conflictes i les solucions de la matèria. I era un tròs de carn de Catalunya convertit en lirisme. Per això dins d'En Maragall tots ens hi trobèrem, i ens hi trobarèrem cada dia més, com si fossim a casa, per lluny d'ell que ens sentim com a punt de partida ètic i estètic de la nostra obra personal.

Dintre la poesia moderna catalana, els «Elogis» d'En Rucabado son un llibre únic. Si els nostres escriptors joves fossin capassos de decidir-se a no perdre més el temps fent rèpliques de guix i d'escaiola i de cartró pintat damunt la cançó popular, (en el fons, els joves poetes neo-popularistes són uns plagiaris de talent), els «Elogis» d'En Rucabado podrien ésser per ells un breviari d'originalitat i de modernitat patrícia. Contenen els «Elogis» la vena maragalliana més profunda i assenyada, feta de popularitat i d'aristocràcia, mixta d'intel·ligència d'ahir i de sensibilitat d'avui, i bateguen ensemps amb un ritme bíblic, en el fons i la forma, que tanca la fadiga dolça de les nostres muntanyes i la grave inquietud lenta de la nostra mar. Els «Elogis» d'En Rucabado podrien donar el tò, sinó a una escola, al menys a un matis de la nostra lírica. Però això no és possible des de que certes eminències si fa no fa nacionalistes han afirmat que, a Catalunya, les escoles no interessin, que el que cal son obres i no teories, etc., etc. Els «Elogis» d'En Rucabado tenen, encara, la gràcia d'haver encertat el veritable tò de la poesia «civil», ben diferent, cal dir-ho, del tò que prenen les obres de certs poetes «civils» quan s'encaren amb la Ciutat per cantar-la en vers. Un tò civil tot italià, una pulcritud i una senyoria i una dignitat tota renaixentista, al costat d'un benestar i una discreció tota barcelonina, enmarcat d'un sentit decoratiu en les imatges i d'una emoció afeixugada en les idees, fan dels «Elogis» un llibre d'un interès únic i apart en la nostra poesia. Es un llibre transcendent; la prova d'això: els nostres poetes actuals no se'n preocupen gaire. Aquest és el millor elogi.

Però el poeta i el prosista que hi ha dins En Rucabado s'ajunten i es fonen dins la personalitat, no més veritable sino més vistent, que el cobreix i el justifica: l'escriptor moralitzant. Moralista, En Rucabado? Jo no ho acabo d'acceptar. Perquè, moralista? En Rucabado és un home d'un punt fixe cristià i d'un punt fixe catòlic, en literatura, formidablement clavats, arrelats, incommovibles. Es així, i té l'orgull d'esser-ho i de dir-ho. Pensa i sent així, i en escriure s'atén estrictament al que pensa i al que sent. En conseqüència, és un moralista. En antecedència, és un literat cristià-catòlic. Té raó sempre, a condició que els lectors es colouin al seu mateix punt de vista. Naturalment, no tothom ho accepta. I els seus escrits mesurats, documentats, calculats i pesats amb tota la calma i la serenitat de l'home que no té res per amagar susciten la hostilitat que produeix sempre la topada de tota obra intel·lectual en l'esperit dels homes que tenen coses per amagar. Jo, per la meua part, accepto totalment la manera de fer i de dir de la raó moralitzant d'En Rucabado. Trobo en ella quelcòm que jo ja tinc i que m'esforço dolorosament en posseir cada dia més. Té En Rucabado el pensament i el verb d'un sacerdot-seglar, i la tenacitat i la sorruderia d'un missioner-civil. Jo admiro això. I em plau d'admirar-ho.

Catalunya té forts escriptors. Entre tants altres, Catalunya té un Rucabado. Qualsevol poble del món li faria honor, com a literat i com a apòstol. En l'un tò i en l'altre, En Rucabado,—diguem-ho, encara que algú s'esgarrifi!—marca entre nosaltres el tipus veritablement europeu, en el bell sentit de la paraula, de l'home d'esperit. I en la seva actitud intel·lectual, igualment. Treballa i va fent la seva obra, en silenci i a contra-atac; diguin el que diguin, pensin el que pensin. Per aquells que l'estimem i l'escoltem, és el treball tossut i ferm de cada dia. Pels altres, es el turment de la gota d'aigua. Cadascú a sa manera.

****

Totes aquestes reflexions prenen vida dintre meu mentre llegia el seu darrer volúm: «Entorn del sindicalisme».

A. ESCLASANS

MORALITATS I PRETEXTOS

BARCELONISME

D'Emili Vilanova a Rusiñol, de Rusiñol a Enric de Fuentes i, més a prop nostre, a Ramon Reventós, el barcelonisme literari deixava en el procés de la seva expressió grans espais per resoldre com els camps lliures de l'eixamplament de la ciutat, mig erm, mig repòs enyorós, propicis a la sensació del punt on la ciutat fineix però segurs també que la ciutat (la de pedra i la de l'esperit, volem dir, naturalment, amb una mateixa imatge) creix més enllà de l'espai lliure una mica a l'atzar i una mica massa aplicada a la fàcil creixensa de les quadrícules sense complicació i sense gran responsabilitat.

Parlem en general i deixem a part altres manifestacions més d'escola literària, com el naturalisme de l'Oller, amb tot el ressò del qual ha estat desvetllador, fins a les darreres aportacions de l'Alfons Maseras.

Emili Vilanova, monument de la Barcelona vella, popular.

Rusiñol, paisatge de la Barcelona vella menestral.

Ramon Reventós, adeu sentimental—(enterniment i crítica; ironia i lirisme)—de la Barcelona mutilada per la reforma.

Una clapa, un salt.

Som a un altre indret de l'aixamplament. Plassa de l'Universitat. Carrer d'Aribau. Carrer de Muntaner.

Enric de Fuentes, consciència tot just naixent d'aquesta Barcelona nova.

Un atur. Un altre espai. ¿Quin salt esperem ara?

Animes fines, dotades d'un cert gust de l'arquitectura de la ciutat de l'esperit voldrien lligar la ciutat vella i la nova i reprendre una tradició que no es pas just de deixar infecunda.

Pompeu Crehuet ha tingut la gosadia de no espantar-se de la mediocritat i de recollir-ne el sentit. Un arquitecte modest de vegades fa més bona obra que els arquitectes genials. Si no m'enteneu, pitjor.

El perill que en Crehuet ha evitat amb més

traça és el de la suggestió pintoresca. Modismes, setmanaris grotescos, mitologia del porró i llenguatge fet de les corrupcions grasses i colorides de l'analfabetisme de colla i de carrer amb totes les promiscuitats de pensament i d'expressió: aquest epidernisme ha fet malbé interessants esforços de represa i de continuïtat.

Prou hi ha hagut l'intent de salvar-ne l'autenticitat directa (Maragall-Pujols-Carner-Joan Sacs-Josep M.ª de Sagarra) però la gràcia ho ha sacrificat tot a l'agradament d'ella mateixa, de la paraula viva a la paròdia, del pur accent a la deformació.

Pompeu Crehuet sembla que faci un pas enrera però en realitat ompla, amb voluntat de constructor un espai buit. Cal no deixar aquesta feina. Avui, Miquel Llor, l'autor de l'*Història Gris*, omple un altre buit amb exquisit proporcionament. Quan l'harmonia sigui completa, potser caminarem per la nostra ciutat, des del carrer de Gignàs fins al carrer de Muntaner com per l'obra de Dickens.

Miquel Llor, discret davant la Barcelona de l'endemà de l'Exposició, en sab la serietat i la reserva. En sab també la decència que li resplandeix en un llenguatge treballat no més enllà de l'ordre d'una bona bugada. Tema, virtut i premi de menestralia, la bugada: El noucentisme no ha eixorcat la tradició menestrala. Miquel Llor és la consciència sensible del barcelonisme després de liquidar els tràfecs del primer noucents. N'ha tret bé el dibuix perspectivat. Ens interessa ara de conèixer l'acció de l'esperit que comença allí on fineix l'*Història Gris*. Ens interessa de conèixer per exemple les rectificacions d'un home d'ara, com Miquel Llor, al *Dietari de Rierola*, que és una mica la vibració d'un esperit dins la Barcelona de l'endemà de l'Exposició.

DELS AFORISMES DE HORACE SHIPP

Una forma abstracta és la condensació de les idees de l'artista referents a una cosa, alliberada de la repetició de la seva apariència concre-

ta. D'aquesta guisa es donen més intensament els elements dinàmics que ajudaren la creació de la forma, les lleis que en governen l'existència, el seu interès estructural i emocional i el significat que li escau dins el pla de l'univers.

L'estimació de la novetat no és menyspreu de l'antic; més aviat és la culminació de les promeses de l'antic. Tot art és una investigació de la última veritat de les coses i la més gran infidelitat que podriem fer-li és refusar de continuar aquesta investigació.

L'EXIT DE PAUL MORAND

No em negareu que les novíssimes promocions porten arrelat el gust de l'abstracció.

No em negareu que l'obra de Morand és com una abstracció sensual: L'exacerbació dels sentits, dins el buit sense altra aplicació sinó el buit mateix.

Ja teniu explicat l'èxit de Paul Morand.

IN MEMORIAM

L'endemà del lirisme al servei d'una formula nacionalista (*Arte de ser Portugués* en deia Teixeira de Pascoaes) ens trobem voltats dels perills de l'industrialisme patriòtic les invencions líriques del qual son també inexauribles.

Prat de la Riba, magistralment definit per Farràn i Mayoral, preveia la tristesa d'una possible fallida que ens deixés inservibles entre l'imperatiu paradoxalment baldador: *Ca-*

talà, cal que facis això! - i el folklorisme massa mogut del *Jo m'entenc i ballo sol!* i ens avesava a posar el nacionalisme al servei d'una Idea més alta.

Si no hem oblidat, això ens queda i això no ens ho pendrà.

Organitzacions desfetes, plans descoordinats, portes tancades. Resta l'Idea i en resten els fidels. L'ensenyament no s'ha trencat.

Un ensenyament és un professor, glosa Barrés en el seu recull *Pour l'haute intelligence française*.

Bé. Cadascú de nosaltres pot ésser una institució. A condició d'acompanyar les coses de l'alta intel·ligència de totes les advocacions que Barrés no oblida: amistat, altesa creadora de la cultura, herència dels mestres; i que Prat de la Riba ens ensenyà també.

SANTA JOANA D'ARC, DE BERNARD SHAW.

Si el petit dels meus infants em diu en deixar-lo al poble on estiuaja: — *Quan tornis, porta el cavall de cartró. No t'en donis vergonya. Lliga-li un cordill i ves-lo estirant. Ell ja seguirà; com que té rodes! Deixa dir la gent. Tu pensa que portes el meu cavall perquè jo hi jugui* em — dóna amb aquestes paraules la mesura de l'expressió clara de la tendresa breu, de la gosadia de dir i de la profunditat de Bernard Shaw en presentar-nos Santa Joana d'Arc.

J. M. LÓPEZ-PICÓ

EL PORC I L'OCELL

«La *Mireio* no és pas cap princesa—deia aquell gran Maragall de l'*Entenem-nos*.—No és pas cap princesa, i em penso que és més fonament urbana que la *Aphrodite* d'En Pierre Louÿs. Just; perquè la *Mireio* és filla d'un classicisme de sang. Àdhuc pagesa, és una gentilíssima donzella pura, mentre que l'altra—ex!—pot ser si que era urbana, però en la manera que ho son les rodaires nocturnes dels carrerons.

Ara és mort el subtil genitor d'aquesta meretriu. Si és trista sort la d'esser fill d'una cortisana, sort més negra és l'èsser-ne pare. Encara més, l'haver-ne criat tota una família. *Afrodita*, *Chrysis*, *Bilitis*... Aquestes dones pel carrer! Què fa la policia?

Sembla que sabia de grec. No tot ço que és grec és honorable. Hi ha el grec-croupier, i el grec-vici. Aquesta gramàtica, la coneixia, el tal morfinóman qui lloava Lesbos renegant Crist. Encara em record d'un pròleg on vindicava per damunt de la *negror* i la *tristor* cristianes, la joia antiga, igual a la dels gossos amb llicència.

També amania amb hebreu sos plats de carn pudenta; els hi posava lletrerets de la Bíblia i l'Evangelí. En resum, era un client de la cocaïna. Vet'aquí son digne epitafi. Per a enterrar mes pregón aquella ròssa, en la memòria d'aquests dies ve a la presència aquesta altre glòria de França, que en la glòria finí i era, aquest sí, helenista, honest oi més heroi autèntic. Oh bon amic F. i M. La «gran salut del cos i de la ment» essent de tantes desgràcies barrejada la Grecia de la Hel-lada, podem mellor cercar-la en la gimnàstica cristiana. En aquest mateix cel i en aquest mateix mar de nostra vista, moria a

bord del màxim vaixell dirigible aeri, el *Dixmude*, fulmiant d'un llamp, a mig camí del paradís, el jove capità Jean Du Plessis de Grenedan, cavaller de l'airé, impecable com un ocell, «caràcter sense una palla», primer pilot de les naus aeries de la República, bastit en fusta de Sant, i que llegia, traduïa i estimava a Plató, Demòsteni, Epictet i Sofocli.

«Perqué hom no escriu ara llibres com aquest?—clama en traduir el primer—Jo voldria que tots els llibres tinguessin només deu pàgines, deu pàgines com les que componen un diàleg de Plató, i que es poguessin rellegir sense fatiga. Em sembla que tinc a dins tota la llum de Grècia quan surto d'aquesta lectura». «Llegeixo—mes avall escrivia—el *Criton* en son texte. Plató m'encisa per sa divina simplicitat. Parla verament el mes bell llenguatge que somniar es pugui.»

I aquest pros capità de zeppelins Joan Du Plessis, qui feia a peu romiatges i prometences i que refusava convits mundans en Quaresma, vet'aquí amb quina veu de salut parlava. Era a la escola de Gabiers: «Ens hem enfilat a la primera verga. Hem carregat la vela. El vent alenava fort, però no hi fa rès. *Je me suis amusé comme un dieu*. S'hi està bé, tant de debò, allà dalt!»

Aquest altre gran ocell de França, germà de vostre Guynemer, oh J. M. Junoy, morí frapat d'un llamp, a dos mil metres en l'aire, d'un tret del *Sommo Giove*, que l'arrebacà al vol, per a fer-lo entrar més depressa al veritable Olimp, l'Olimp dels batejats!

R. RUCABADO

DEL SENY COM A EXCUSA I DE LA IRONIA COM A SUBTERFUGI

(FRAGMENTS D'UNA CONFERÈNCIA DONADA ULTIMAMENT
A L'ATENEU BARCELONÍ)

Una vegada encara — (repeteixo el que deia en una de les meves anteriors conferències — he d'empendre una feina desagradable, una tasca ingrata, una trista missió: la de maniobrar sobre el viu panteixant, sobre l'ànima despullada, sobre l'esperit nu de la raça en el moment present.

Tingueu en compte, abans de judicar, amb massa de rigor les possibles nerviositats i les possibles imperfeccions d'aquest assaig psicològic-moral, que he hagut de treballar, — auto-cirurgia, — sobre la mateixa pell nostra, sobre la nostra propia carn, sobre la nostra sang peculiaríssima.

Es bastant arriscat i bastant dur lo que anem a dir a continuació.

Es per deure, però, que som arriscats; no per furt; es per amor, per veritable amor, que som durs.

Altrament, si alguna de les meves conferències mereix l'adjectivació de *conferència de combat* és aquesta.

Un combat, però, on cap persona ni cap obra concretes, són directament visades.

La nostra escomesa és contra un, diriem-ne, estat espiritual ambient, contra una de les desviacions socials més característiques, contra una de les malures morals i estètiques més perniciososes que poden afligir un individu i un poble.

Aquest parlament d'avui serà, també, el més àrid, el més sec, el més abstracte de tots els meus anteriors parlaments. Poca o gens d'imatgeria. Cap detall saborós d'anècdota.

Tot ha d'ésser, aquí, precís, estricta, tallat.

Anem, doncs, al gra de la qüestió.

En altres acasions he dit com les qualitats i els defectes particulars i col·lectius dels homes i dels pobles són arrels i brancatges d'un tronc comú. Formen part d'un mateix conjunt orgànic. Una fatal solidaritat els entrelliga els uns als altres.

He dit, també, en altres ocasions, la facilitat amb que la virtut o la qualitat en un home o en un poble esdevenen per llei o per atzar de mil circumstàncies diverses, una aberració, un vici o un defecte.

En canvi, he dit també, que, més d'una vegada, hom ha vist que les condicions o modalitats pejoratives d'un individu o d'una col·lectivitat, s'han transformat en bells i nobles factors de valoració.

No vull dir, amb això, — a la absurda i funestíssima manera hegeliana, — que el Bé i el Mal, s'expliquin mutuament, i, menys encara, que mutuament es justifiquin en síntesi suprema. No. El Bé i el Mal no son una mateixa cosa.

El Mal, que és la negació transcendentalment, no té un valor d'existència absolut com el Bé.

El Bé, és l'afirmació, primordial.

El mal, és tan sols, una degeneració, una descomposició, una negació ulterior del Bé; — una resultant, forta i terrible tan com vulgueu, però, en el fons, secundària, sopeditada, inferior: un accident còsmic, una parcial devastació dins el gran ordre de l'univers.

En dir, doncs, nosaltres, que entre les nostres virtuts i qualitats humanals i els nostres humanals vicis i defectes existeix una interfibril misteriosa relació, de cap de les maneres havem de concloure'n l'existència monstruosa d'una real i definitiva unitat.

Precisament al món hi som per a destriar les unes coses de les altres, per a desllindar les unes coses de les altres, per a fer valer les unes coses en contra de les altres.

Es en aquest sentit que creiem que la veritat, que el Bé i que la Bellesa són categories sinò del tot assolibles en aquesta terra, imaginables, almenys, intuïdores al menys, pressentidores almenys.

Problema de coneixença intel·lectual pels uns.

Problema de coneixença afectiva pels altres.

El que importa és que uns i altres coïncideixin completant-se, en llur finalitat d'afirmació i de diferenciació alhora.

Què és el coratge?

El coratge, diu Plató, és «l'energia de l'ànima».

(Extraiem aquesta teorètica del coratge del diàleg «*Laques*», traduït admirablement, pel nostre Joan Crexells, de la Fundació Bernat Metge).

En el «*Laques*», Plató després de definir el coratge, «l'energia de l'ànima», analitza i desassocia, com és en ell costúm, el seu postulat. L'energia, afégeix, pot ésser, però, bona o dolenta, bruta o natural, instinctive o intel·ligent. Cal que el coratge, sigui un «bell coratge». I per Plató, «bell coratge» és, sòcraticament, això és, moralment, sinònim de «bon coratge».

En l'esmentat diàleg platonicià vé un moment i tot que el coratge sembla oposar-se a la intel·ligència. La intel·ligència, — insinua, — lleva o pot llevar, fins a cert punt, el coratge:

«Així—pregunta Sòcrates a Laques—l'energia sense l'intel·ligència, serà, doncs, el ver coratge?»

I Sòcrates, diu, més avall:

«Que el coratge no faci burla de nosaltres, almenys, perquè el cerquem amb tan poc coratge; ja que potser el coratge no és altra cosa que la persistència....»

La persistència de la virtut.

Car Sòcrates, considera el seny com una part de la virtut, la qual, a més a més, de coratge és prudència, és justícia i la resta....

Deixem, però, el diàleg platonicià.

No subtilitzem tant.

No és el moment.

Aquells grecs es batién bé.

Tan bé amb les armes de la dialèctica a la docta punta de la llengüa com amb les armes propiament dites, de ferro, al palmell crispat de la mà.

Es podien permetre, doncs, el luxe d'ésser subtils sobre la matèria.

Malhauradament no és aquest el nostre cas!

Ja havem vist que el coratge pot ésser, i és, un complement, un atribut, una colateral justifi-

ficació del seny— del seny veritable, del seny passió, del seny digne de tal nom.

Ens resta, però, ara, d'assenyalar-ne les seves principals possibilitats de germinació o de rebrotament, en un individu o en un poble que no posseeixen aquesta virtut, i que no la poseeixen, precisament, — com és el cas nostre — en nom i amb l'excusa d'un fals seny, degenerat i envilit, en el fons i en la forma, lamentablement profanat.

Cal, doncs, preparar el terreny;—els esperits i els cors—cal preparar les condicions intel·lectuals i sentimentals favorables, cal preparar les circumstàncies propícies per a la seva desclosió.

Deixarem, tanmateix, aquest punt per al final de l'assaig.

La manca de coratge pot ferir mortalment un home o un poble.

L'ús inoportú—l'ús, sobretot excessiu i crònic de la ironia pot matar-los i tot abans d'hora i destruir el poc caliu aprofitable que en ells pogués restar.

No vull deixar aquesta teorització de la ironia sense al·ludir un dels seus derivats o conseqüències més funestes — sobretot per a nosaltres, que és esdevingut una nova *fibra*.

Em refereixo a la *por del ridícol*.

La ironia, porta, com a conseqüència funestíssima — com el iode el iodisme o la morfina el morfinisme—de la por del ridícol.

No hi ha potser, cap sentiment — diguem-ne sentiment — més nociu per a un individu o per un poble que han de lluitar, en un sentit o altre, per l'afirmació de la seva personalitat o de la seva vida pels que necessiten acció i voluntat en tensió i sacrifici constant, pels que han de fer o refer la llur història.

La por del ridícol mata els entusiasmes en forma, desvirtua els impulsos de noblesa naixents, paralitza tot inici de determini heroic.

Es tan forta aquesta feblesa de la por del ridícol que fins i tot pot arribar a anul·lar un *coratge normal*.

La *por del ridícol* ve a ésser com una mena, diriem-ne, d'auto-ironia, de introspecció humorística, de psicoanàlisi còmica que ataca els cer-

vells més potents, els cors més sensibles, les mans més àgils.

Fa estralls, sobretot, en la nostra joventut.

Es una de les tares racials del moment.

Tot se'n va en corbes inútils d'ironia.

En espirals gratuïtes de cinisme.

En rodes finals d'impotència humorística.

De la ironia—una qualitat, quan va precedida o seguida de l'energia, de la voluntat i de l'esperit de sacrifici—n'havem fet nosaltres una inoportuna i indelicada arma de la derrota.

Una volta encara, una virtut, una qualitat, una *gràcia*, en el sentit diví i humà del mot, «*qui ont mal tourné*».

*
**

Com anunciava he deixat per l'últim la fixació de les condicions necessàries per-a fer germinar i fruitar amb probabilitats positives, un seny basat en la passió de la virtut i en el *coratge*, i les circumstàncies reportadores d'una justa i oportuna ironia, filla de la força i de la gràcia.

El mateix culte de l'honor ultra dignificar-nos el seny, per efecte doble indirecte, corretgiria i anul·laria en la seva part més miserable i morbosa, la nostra inoportuna i equivocada predisposició per la ironia.

FRANCESCO ORESTANO

Francesco Orestano, inconegut a Catalunya, és avui un dels més forts i més profunds filòsofs llatins. Hom acorda al mot *llatins* aquella elasticitat que permet una tolerància i una còmoda orientació. El mot no és exacte, tampoc és rigorós, ni sisquera precís,—com amarien les moderníssimes pensants exigències,—però en dir *llatí* o *llatins*, tot un exèrcit d'idees admeses i convingudes, ens situa i ens estalvia la serial corrúa d'aclaracions que més aviat enfosqueixen que no pas il·luminen i fixen el concepte.

Francesco Orestano és altra cosa que un Croce o un Gentile. La seva preparació és també diferent. No fa gaire més enllà d'una

Ens convenceria que és una ironia sense honor, la que es basa tan sols en el fracàs, en el despit, i en la inferioritat dels nostres mitjans d'esperit de sacrifici i d'heroïsmes.

Desvetllaria, en nosaltres, el pudor de la ironia.

El sentit de la inoportunitat de la ironia.

La necessitat de l'ajornament de la ironia, en tant que arma de combat.

Hi ha casos excepcionals, diríem, que la força contrària és tan poc força, que la força contrària és tan grotesca, que la força contrària es tan poc digne d'ésser considerada seriosament, que no ens queda altra remei que embestir-la amb les armes dels bons mots velats de la sornagueria i de la gresca.

Ni així tampoc la trobèem justificada la ironia.

No hi sabèem veure, sobretot, cap superioritat.

En primer lloc i principal, perquè tot això *implica*, encara, més ignominia per part nostra, més inconsciència, més irresponsabilitat.

Car, si una força és tan poc força i fa riure i fa somriure tant, quin paper fan els que la sofreixen, els que la toleren, els que la deixen pesar amb tot el seu pes mort i grotesc al damunt?

JOSEP MARIA JUNOY

mesada que ha aparegut la seva gran obra,— resum d'un quart de segle d'acuradíssima labor mental. De l'importància dels «*NUOVI PRINCIPI*» en donarà una idea, el fet d'aparèixer, simultàniament amb l'original, les traduccions francesa, anglesa i alemanya,— aquesta última amb estudi sobre la personalitat i posició ideomàtica del que un hom podria dir el nou filòsof italià.

Francesco Orestano, que compta amb nombrosos lectors a Anglaterra i Alemanya, és, relativament, poc conegut a Itàlia. Tot just ara, després de tota una vida de treball d'una perfecta i honesta continuïtat, el filòsof, comença

de veure les seves idees assolir aquella atenta consideració que és com el reconeixement de la definitiva personalitat en el bell clòs immoridor de l'humà intel·lecte.

L'autor de «NUOVI PRINCIPI», va nèixer a Palerm l'any 1873. Fill d'un magistrat, —família de magistrats, — estudià la carrera d'advocat, doctorant-se en 1896. Tres anys després, Francesco Orestano, s'instal·la a Alemanya, a Leipzig, seguint els cursos de Wundt, Heinze, Barth i altres emèrits professors universalment coneguts. Conrea preferentment les ciències físiques i naturals. Ama la disciplina matemàtica. Una formació semblant, li permet obtenir, en 1901, el premi Krug, amb la seva monografia: «DER TUGENDBEGRIFF BEI KANT», — tema del concurs. Composaven el jurat: Wundt, Heinze i Volkelt. En el mateix any, l'Universitat de Leipzig li conferia el diploma de «*Philosophiae doctor et bonarum artium magister*».

Retornat a Itàlia, en 1903, publicà: «LE IDEE FONDAMENTALI DI FEDERICO NIETZSCHE». Aquest llibre, exposició i crítica de les idees i teories del disortat filòsof alemany obrí a Francesco Orestano les portes de l'Universitat de Palerm i després les del primer centre docent de Roma, — on explicà Filosofia Moral de 1904 a 1907.—D'aquesta data fins l'any passat, Francesco Orestano fou catedràtic d'Història de la Filosofia i de Filosofia del Dret en la mateixa Universitat de Palerm.

En aquest període de temps, el filòsof italià, porta publicada una trentena de volums. Entre ells cal remarcar «I VALORI UMANI» (1907), «L'ORIGINALITÀ DI KANT» (1905), «PROLEGOMENI ALLA SCIENZA DEL BENE E DEL MALE» (1911-1915), «LEONARDO DA VINCI» (1919), «VERSO LA NUOVA EUROPA» (1917), «LA CRISI DELLA SCIENZA» (1922), «LA MATEMATICA MODERNA E LA FILOSOFIA» (1924), «PENSIERI» (1924), que preparen el camí de l'obra definitiva, lliure, absolutament personal de Francesco Orestano, — aquests actuals «NUOVI PRINCIPI» dels que caldrà estudiar-ne honestament la fecunditat i l'abast.

L'obra més coneguda del filòsof de Palerm, és segurament «PENSIERI», — *Un libro per tutti*, — que ha assolit cinc edicions. L'esperit és sempre elevat, generós, sagaç, profund, però

l'autor atenent a ésser comprés abans que a enlluernar, doncs els pensaments d'una fàisó senzilla i clara, sense afectació, amb un estil natural i noble, i un italià pur que és un goig de llegir.

D'aquest «*libro per tutti*» són els pensaments que, sense haver-ne fet especial tria, hom reprodueix.

CLVII — Res pot fer que el qué ha estat, sia al mateix temps com no esdevingut, ço és, com posat fora de la cadena de les causes i els efectes. — El Cristianisme ha inventat el concepte de la *gracia*, consolador com cap altre: — que és com l'anorreament i l'oblit, per intervenció divina, del mal en el bé. Però si Déu pot oblidar, el món de la naturalesa i el de l'home no oblida mai res; i tot el passat roman incancel·lablement imprès en la seva història, i conjunt al present i a l'esdevenidor, per l'eternitat.

L'eternitat del mal o del bé acomplit! — Es aquesta una potentíssima concepció, més terrible que l'infern, més beatífica que el paradís.

CLXV.—La generositat és un instint de netedat de l'ànima.

CCXLVIII. — Quan una persona de sana intel·ligència raona, obstinada, malament, sovint vol dir, que obeeix a la lògica d'un ocult interès.

CCLXXXI. — Plotí s'avergonyia de tenir un còs, i evitava de parlar dels seus pares, com si es tractés de *pudenda origo*. Aquest estat d'ànim no expressava més que l'extrema aversió de l'idealisme pel món dels sentits; no obstant, en menor grau, i més o menys, es troba en els individus, perquè hi ha en tothom un cert grau de pudor entorn de la vida dels instints i de les naturals necessitats del cos. Hi ha qui habitualment s'amaga per menjar, i qui es dóna vergonya fins de confessar que té son.

XCII. — L'obstacle més gran a la sinceritat amb els altres és la dificultat d'ésser sincer amb nosaltres mateixos.

CCLIII. — L'home experimenta un especial sentiment d'alleujament, molt pròxim a la voluptat, quan pot dar eixida als seus instints de venjança, de misantropia, o simplement a la seva dolenteria i malavolença, segons les regles i en les proporcions consentides per la justícia.

La possibilitat d'ésser justament ferotge i ferotgement just, és la sola nota específica que tal volta distingeix la ferotgia dels homes de la dels animals.

XXII.—El suïcidi demostra que hi ha a la vida mals més grans que la mort.

XCIX.—La societat no en té prou de la pensa o de l'acció,—vol el gest. I res hi ha de més llastimós que veure grans homes reduïts, per a excel·lir, a assumir els gestos del propi ideal.

CXCV.—El gest és la quinta essència de la personalitat. Les polèmiques entorn d'aixó donen lloc a profundes i radicals oposicions, i alguna volta a conflictes aspres i violents. — Pro o contra una sífonia de Beethoven, hi ha hagut qui s'hi ha fet a cops de fusell.

CLXIV.—Els metges guareixen les malalties dels homes com les dels cavalls, dels gossos i dels altres animals: miren, palpen, piquen amb els dits, auscullen i... conclouen. Però no interroguen la consciència, com si fóss una regió situada totalment fóra i sense cap relació amb l'organisme. — I ignoren, quantes vegades la causa d'un malestar físic o d'una alteració àdhuc greu de l'organisme, són en la profunditat de la consciència moral. — No existeix ni l'ànima, ni el còs; existeix la vida, que és una totalitat de les seves manifestacions.

CCCXXXIII.—Una gran escola de vida consistiria en ensenyar NO a evitar les dolors, NI a resignarse passivament: sino a aprofundir-les, exhaurir-les i superar-les. — Es una estòlida i pueril pràctica aquella comuníssima de voler confortar a la gent que pateix. Caldria, quan la dolor s'imposa, esvilupar-ne tots els efectes i ensenyances, que no podrien ésser sino útils, —espiritualment, s'entén.

CCCLV.—L'home no pot pensar sense error, ni viure sense veritat.

CLXVII.—De la mateixa manera que la idea de Déu no pot afectar en l'imaginació de l'home sino aspecte i gestes humans, així mateix les idees abstractes de bonesa, suavitat, saviesa, gràcia, força, dignitat, honradesa, etc., etc.... no poden ésser concebudes sino antropomòrficament, aixó és: figurades en algun particular aspecte físic de l'home. Per les qualitats contràries hom sol recercar el tipus físic entre els animals (serps, porcs, matxos, ases, etc., etc.); així com per concebre la personificació de tot

el mal, hom pensa en un monstre bestial, el diable.—Naturalment, aquelles tals formes humanes que representen típicament determinades qualitats, i en són com el símbol vivent, l'expressió concreta i sensible, infaliblement ens atrauen i sotjouen, allí on les trobem, amb la suggestiva imposició d'una veritat verificada, d'un UNIVERSALIS IN RE. — Un tret característic de la cara, una línia de la persona, un signe d'ulls, una inflexió de veu, una actitud, un acte... susciten sempre —veritat o il·lusió— la mateixa idea i emoció. Aquest és el fonament de l'art mímica i figurativa.—El cos humà és el llenguatge més eloquent de l'esperit.

CXV.—El pudor és una provocació sexual. La vera innocència és impúdica.

CCCLVI.—L'antiquitat clàssica purificà, amb la magia de l'art i de la poesia, el *sentit* de la *bellesa*. I per ella, *bellesa* fou àdhuc la *veritat*, ço és número, llei, proporció, harmonia. — L'ideal cristià negà la valor del *sentit* i en trobà una altra: la *bondat*, que donà un ànima nova a la *bellesa* i a la *veritat*. — Però el *sentit*, que fora del cercle de les valors ideals, esdevé *bestialitat*, es venja i reconquesta de temps en temps la *bellesa*, la qual romàn indecisa adés pel *sentit* adés per la *bondat*. — La renaixença celebrà el nou triomf de la *bellesa* del *sentit*. — El naturalisme modern aspira a establir l'unitat i l'harmonia entre el *sentit*, la *bondat*, la *bellesa* i la *veritat*. — Però, *quid est veritas?* I amb el variar del *criteri de la veritat* tornen a variar i graduar-se, i fins a desunir-se les valors del *sentit*, de la *bellesa* i de la *bondat*.

CCCLIX.—Els Hebreus no són solament una raça, ni solament una comunió religiosa; però formen, àdhuc sense posseir un territori, ni constituïr un Estat, una nació, en el *sentit* espiritual, que és el més propi, d'aquest terme. De més, ells poden mimetitzar la consciència nacional dels pobles en el sí dels quals viuen, sense perdre mai la seva.

CCCCXIV.—Els dogmes religiosos semblen de vell antuvi, una presó de la fe. En realitat, en són un asil, un refugi segur, en el qual el *sentit* del misteri s'hi alimenta i s'hi apaga, protegit dels assalts del dubte i de les ambicions i intemperàncies de la raó.

CRISTÒFOR DE DOMÉNEC

Maig 1925

LES TARDORALS OFRENES

(FRAGMENTS INÈDITS D'UNA CONFERÈNCIA)

Si Barcelona enlluerna per son polícrom cosmopolitisme, i Tarragona descansa en la fidel i solemne tradició romana, Girona es recull més aviat en la quietud evocadora dels seus records medievals. Per servir estrictament aquesta «geografia sentimental»—que diria Isern i Dalmau—Girona ha sabut recaptar una corrúa de trovadors enamorats, ciutadans els uns, forans els altres, amb més suggestiva traça i amb més nombrós encert que no cap altra Urbs de Catalunya.

Cada un d'aquests trovadors, esdevinguts cavallers de gentilesa vers Girona, retia son homenatge en el moment habitual de la consagració. Aquest moment era l'autumne. Arribat ell, cada poeta lliurava devotament la seva ofrena tardoral; un sol any alguns, nombre d'anyades altres.

Ens abelleix avui comentar les ofrenes de tres típics poetes ciutadans, diversament representatius: Miquel de Palol, Narcís Masó i Valentí, Mn. Lluís G. Pla. Ells no són pas els únics fills i ensems cantors de Girona. Ultra Joan Badia, el més fidel, i son digne successor, Camil Geis—ambdós joveníssims—Mn. Xavier Carbó, J. Tharrats, Rafel Masó i el novell Joan B. Muntada han prestat també llurs acords a la simfonia coral de lloances. Però en la jove maturitat d'aquells tres primers, trobem una trilogia d'aspectes totalment complementaris de la perspectiva lírica de Girona.

En primer lloc, ella ha sigut un ambient especialment propici perquè la Musa recatada i solitària de Miquel de Palol, artista col·leccionador de remembrances, i altificador devot—amb senyorívola brevetat—de les impressions i les figures, produís a son redós la seva florida literària i perfilés el relleix líric de sa fantasia.

Un comentarista deia—ran de l'aparició dels «Poemes de tarda». d'aquest autor—que donaven una sensació geogràfica i cronològica d'allunyament. Potser no és ben bé aquest el sentit que dona la lectura d'aquells poemes; però indubtablement, escrita al marge de l'ambient literari de lluita i activitat que centralitza la pro-

ducció nostrada, la poesia d'En Palol es dibuixa amb unes colors reposades i contingudes, com aquelles miniatures melangioses que tanquen la síntesi d'una visió i que ens somriuen amb una gràcia de record. I això pervé possiblement de la ciutat on aquesta poesia ha estat teixida.

En Palol, que encarnà el sentit de romàntica elegia de Girona en la evocació d'aquells «Jardins oblidats»,

«fets de misteri i poesia,»

ha volgut definir-la millor, en un dels poemes del llibre esmentat. I aquesta definició esdevé, certament, definitiva. En la sòbria força del sonet són resumits—fets paisatge sensible—tots els factors de la ciutat, afirmant-hi la gran veritat que és la estètica, i només ella, qui la fa perennal:

«Ciutat; adarga de granet i llum;
eura de soledat; vas de perfum!
com ets perfecta als meus sentits, tan pura!

Tu; la dels claustres i els jardins ombrius;
la dels palaus d'oblit i de clausura,
tota endormida sus el temple altiu!

—Joia d'orfebre que la llum fulgura,
i en or copia el tremolor del riu.—

Passà la Glòria; més avui, no inclina
ja els vells llorers dels teus jardins, en l'hora
de la tarda, serena i capvespral:

Que és l'or del sol qui el teu redós patina,
que és un frec d'ales en la pau sonora,
que és la Bellesa que et fa sê immortal»

Amb una elegància retòrica, però viva, és feta en aquest sonet la ponderació de Girona, redimint-ne serenament l'epítet habitual. És la valoració cisellada, però emotiva, on el romanticisme hi és màximament classicitzat.

Narcís Masó i Valentí canta, per contra, la valoració pintoresca, popular, de la ciutat. La seva visió flueix fàcil i amorosa; senzilla i llisquent, amb un somris d'ironia amable, que agermana son cant amb el d'En Badia, però que li dona un tomb més planer i familiar. És la carícia joganera, feta amb dolça malícia, a la mare estimada.

El poema on aquest to és emprat, «Romanç de la ciutat de Girona», és tot ell simplement enumeració, enfilall, trenat amb aire lleu, de totes les coses que constitueixen la fesomia de la ciutat,

«mig sentada a la muntanya,
mig estesa sobre el pla,
amb aquests rius que et festegen
el Güell, el Ter i l'Onyar;»

i, encara, amb

«el torrent del Galligans,»
«que inondava les esglésies
i se n'emportava els Sants.»

La ciutat, amb la magnífica Devesa

«tota verda en primavera,
tota d'or a la tardor,»

i amb

«uns jardins amb aigües mortes
pels que estan enamorats.»

I aquelles Rambles,

«amb les voltes al costat,
tan confoses de garbugi
a les hores del mercat,
però dolces i amoroses
al capvespre rialler.
Quin és el teu fill, Girona,»

sospira el poeta,

«que un record d'amor no hi té!»

La enumeració, senzillament exaltadora, va seguint, fent-se difícil estroncar-la;

«si jo sabia com dir-lo
tot l'encís dels teus carrers,»

que es drecen i es projecten sobre el riu, diu el poeta. Com no invocar, també, la Catedral, amb

aquella escala solemne
que fa tanta Majestat.»

«I tots els convents de monges»

entre els quals és d'esmentar el de les Caputxines,

«d'un sabor tan franciscà,
que té un pou d'aigua molt fresca
i uns bancals per reposar.»

També el poeta parla de la pietat de Girona, i de son patró, que

«la lliurava i protegia
en la pesta i el combat;»

i resúm poèticament l'any litúrgic, quan diu:

«ets austera a la Quaresma,
florida a l'Ascensió,
i exuberant quan ve el Corpus
amb la seva processó.»

Ciutat, Girona, amb casalis i muralles, carrers i barris típics, i

«uns afores delitosos
que hi fa de molt bon estar.»

Com altres cants a Girona, no tan detalladament fidels, aquest que és —podríem dir-ne—un pintoresc inventari de les coses i suggestions gironines, el fineix Masó i Valentí constant la transformació material de la Ciutat, en descenyir-se les muralles, amb la qual cosa

«aquell aire de comtesa
que et guanyares amb afany»

ara

«s'ha tornat de pabordessa
del Remei o del Roser.»

Finalment, el poeta epiloga el seu Romanç amb una crida encoratjadora a la ciutat, perquè s'uneixi al desvetllament de la terra:

«No t'arrauleixis, Girona;
no et possessis a dormir
que a l'horitzó ja hi apunta
la claror d'un nou matí
i vindrà la primavera
a passar pel teu jardí.»

Per tal d'esdevenir llavors

«..... bella com els arbres
del teu passeig principal,
mansueta com tes aigües,
forta com la Catedral,»

amb l'ajut esforçat dels seus fills i àdhuc del seu Sant.

Si algun dels poemes on Girona és esmentada, hagués d'ésser recitat habitualment per sos ciutadans, en el deambular consuetudinari de les voltes, per exemple, el més adient fóra sense dubte el que acabem de comentar; així com triaríem el d'En Palol per a inscripció votiva d'una possible font monumental, que fos digna de servir, sojornant-hi, l'harmonia esplèndida de la Devesa.

Mossen Lluís G. Pla ha dit en prosa—és sent, però, sempre poeta—que «Girona és el palau de la tardor» (1). Això que no és més

(1) Pàgina literària de «La Veu de Catalunya», dia 31 d'Octubre de 1923.

que autoritzada ratificació del constant parer d'altri, és, en boca del sacerdot gironí, la expressió d'un símbol consagrador.

Apart, nogensmenys, d'aquesta frase sintètica, la visió de Girona abunda, concretament i diversa, en els versos de Mn. Pla: la Seu, la Devesa, i encara altres motius, han estat a manta el teixit de ses estrofes. Fins i tot, per si això no fos prou, la pruïja d'embestir el cicle total poètic, que enclou la ciutat, l'ha temptat dues vegades, en l'avinentesa de dues odes.

Dèiem ja una volta que aquest to agosarat, vigorós, vessant de robustesa formal, palesador d'una grapa de domini i d'una traça tècnica en el vers, on la tensió de la lira no permetria dir pròpiament que és *polsada*, esqueia a la poesia de Mn. Pla. La Oda, doncs, havia d'abellir-lo, com una forma literària adequada a la ponderació, a la daurada sonoritat, a la fervor descriptiva.

En l'ampla evocació dels encants que la ciutat serva per al cor del poeta, es barregen les coses reals amb les suggerides, les visions exactes amb les imaginades, amb aquella florida profusió del qui, dalerosament, no abasta a cenyir l'objecte de la lloança, perquè la inspiració va més de pressa que les paraules. És el cant solemne, d'homenatge filial, a la ciutat «madura en anys, madura també en la humilitat», la ciutat «làcia i beguina de l'antigor», que «guarda en els carreus ennoblidors i vetustes la morenor del solei de les lluites i els anys», i que és enaltida en estrofes pomposes, per les quals passen, dites amb reverència, totes les seves fites líriques «les frescals cisternes», i els «marxapeus llisquents», «encuny d'èpoques mortes». Ara, però, aquella impressió natural de Girona:

«Per tardor ets daurada com el boll d'olivarda,
l'hivern t'és musical,»

trionfa de sa austeritat ferrenya, per bé que sense perdre tampoc la seva erecta gentilesa. Per això diu el poeta a la ciutat:

«I el vell cinyell de dures muralles se't deslliga,
mes tu no perds la norma de dur el cos lligat».

Altrament, tant en les «frescals arbredes»

«que a la tardot es pinten d'aram i de llangor»,

com en els carrers estrets, sota els palaus antics, l'esperit s'encela i el cor s'il·lusiona.

També, com un repòs, prenent un to de més intimitat i d'entendiment contemplatiu, Mn. Pla

ha cantat la «Girona recatada i envellida», «ungida de vellor». És un cant breu, per als seus, fent sols recompte de les gràcies callades; com en la anterior, de to pindàric, semblava més aviat que ponderés els esclats propis de la ciutat, als forasters.

I, encara, com si Girona li atorgués la comanda d'esdevenir, per als passants, missatger de benvinguda, Mossen Pla s'avença a anunciar al «Bon Vianant, a qui el repòs somriu», els encisos de la Urbs, i a remarcar-li la cordial rebuda que hi trobarà:

«Vianant, la ciutat surt a esperar-te
amb les cases humils de vora el riu...

Tot portal és obert per convidar-te,
i la gent, a la llinda, t'hi somriu...»;

li descriu, en adenança «els carrers costaruts», «on la llum, sota els ràfecs, sembla molla». Gosarà, fins i tot, predir al viatger l'asserenada transformació que experimentarà son esperit, en posar-se en contacte amb els dons purificadors de la ciutat:

«En les placetes monacals i obscures,
vestides per meitat d'ombra i solei,
totes les coses se't faran més pures...»;

Adhuc arribarà a convertir aquell auguri, en promesa ferma de transcendent felicitat interior:

«Aquí la pau la trobaràs tan llarga,
com un camí d'eternitat...»

Tot això, deixant de banda, ultra els altres poemes al·ludits, glossadors d'aspectes de la concreta objectivitat de Girona, la molla empremta gironina que és perceptible en general, en la producció de Mn. Lluís G. Pla. Però creiem ja traduïda la essència de la seva ciutadania en els versos suara comentats.

Déu segueixi donant a Girona—ultra la carícia mansueta dels seus rius, i el fresseig del venticell en la devesa, i l'or de la seva història, i la joia de la seva Catedral, i el plaer tendre de saber-se vetusta—l'addicta i permanent filiació dels seus cantaires! Car amb això li serà ja garantida la millor—és a dir, la més lírica i la menys històrica—de ses proverbials immortalitats.

OCTAVI SALTOR

APORTACIONES

PSICOLOGIA DEL LECTOR DE LÉON BLOY

Hi ha escriptors que tenen la gràcia de ser suficientment representatius d'una forma particular de pensar o de sentir que domina en l'humanitat i agrupar al volt d'ells i de llur obra un nombre d'admiradors i de detractors que sembla que es fagin la competència per la cordialitat i l'ardor en l'aplaudiment o la reventada dels llibres que aquests literats han escrit. Així passa amb Stendhal. Se l'estima fins a l'adoració o no se'l pot sufrir. Així també amb Barbey d'Aurevilly. I no és pas sempre per raons ben evidents, ben definibles que la devoció o l'indiferència, fins el fàstig, es manifesten vers aquells que no poden obtenir un sufragi mitjà d'una opinió generalment benèvola. Ben mirat, pot detestar-se el romanticisme de Hugo, el catolicisme de Veillot, el naturalisme de Zola, l'escepticisme de France, amb tot i reconèixer certes qualitats d'escriptor, de poeta, de lluitador, d'home d'esperit tant a l'un com a l'altre. No divideixen l'opinió amb la netedat ben acusada d'un Bloy, d'un Stendhal, d'un Barbey. A aquests, en canvi, s'els rebutja en bloc o s'els venera com a semi-deus. Se'ls llegeix, s'els rellegeix, s'els defensa, s'els comprèn amb tot ço que l'amor dona de força a les diferents condicions d'influència en l'esperit. Més també s'els ignora o s'els vol admirar radicalment si desplauen després d'haver-hi tingut el primer contacte. Els que parlen amb admiració de les qualitats excepcionals de Marcel Proust tenen per pendant els que no poden anar més enllà de la quinzena ratlla sense fer badalls. Pot donar-se'ls totes les raons que's vulgui. Aquest escriptor no és de llur família espiritual. No hi ha cap mena d'àtoms ganxuts que arrapin l'atenció del lector a la manera d'escriure i de pensar del literat. S'està a favor o en contra amb l'exclusivisme decisiu que reposa en un sentiment ben establert de simpatia o d'antipatia conductor. Bloy em sembla ésser d'aquesta categoria d'escriptors que s'accepten fervorosament o que s'allunyen

tan com es pot desitjant no sapiguer mai més rès d'ells. Entenem-nos: jo no parlo de les persones que no coneixen més que'ls títols dels llibres del gran escriptor, i encara. Sino d'aquells que s'han esforçat per estimar-lo i que no hi han arribat. El tò, el geni propi de l'autor han fet alçar en ells oposicions absolutes en que hi té part l'intel·ligència i l'instint però que són radicals com el caprici de certs estòmacs a digerir certs aliments, com l'atracció o la repulsió moral que al trobar-se amb persones desconegudes experimenten certs naturals força sensibles. Per la raó, pel bon sentit, hom pot donar-se compte de l'injustícia que hi ha en això de rebutjar en bloc una obra i un autor que no responen als vostres desitjos, si aquests desitjos, per no ésser decebuts, reclamen sobretot el que pugui inspirar la fé o l'amor, i cap més cosa. Jo crec vertaderament que Stendhal és un gran escriptor, però per la meua banda, no he pogut anar fins a la fi de cap dels seus llibres. *La Chartreuse* m'aburreix i *Le Rouge et le Noir* quasi també. He agafat aquests llibres vint vegades: vint vegades m'han caigut de les mans. Jo trobo en Stendhal quelcom de sobiranament desplaent, sobre el qual sé ben bé que no podré revenir-hi. Així jo comprendré, amb cert esforç d'imparcialisme, que uns homes pels quals tinc un culte: de Maistre, Barbey, Veillot, Proudhon, Tailhade, Bloy, Hello, Villiers, puguin ésser enutjosos a formes d'esperit diametralment opostes a la meua. L'important és tenir la valentia de confessar-ho. Per Bloy, m'ha semblat divertit, per no dir instructiu, cercar el que ha pogut portar fins a ell els fervorosos lectors amb que conta. El catolicisme? No pas únicament, puix que tebis pel que toca a la fé, no dic incrèduls, es contenen entre els seus més roents admiradors. L'atractiu, la passió irressistible del seu estil? Aquest és sens dubte un pes seriosament determinat, més això no fora suficient si el càlid buf de la fé viva no animés aquest estil, si la valentia no en fes cruixir el símbol com un estandart al vent. Hi ha correspondències misterioses entre una categoria d'ànimes inspira-

des i la categoria d'escriptors que son per elles nodridors d'elevació, suscitadors de virtut. Léon Bloy senyala el seu lector. Per això mateix que hom el celebra i que hom l'estima, hom es classifica, hom te una figura particular. D'ell és de qui es pot dir que el que declara llegir-lo amb felicitat, amb necessitat, amb religiositat, es dibuixa a l'esguard de la gent clarivident. Aquell que llegeix Mæterlinck o Barrès por semblar-se a tothom. Pot estar gras o flac, pot ser espiritual o curt de gambals, incrèdul o piadós, impur o cast, assedegat de poesia, o curull de realitat, no hi ha res que'l determini. Es un home que te de la multitud tot el que hi ha en la multitud d'anònim i d'impersonal. Tantseval que sigui un com un altre aquell a qual li agradin aqueixos escriptors que són homes menys alts que llur reputació. Al contrari, llegim una lletra d'algú que ha estat conquerit per Bloy i podem, com fan els grafòless amb l'escriptura, situar-lo clarament per l'absolut de certes senyals, per la dominant de certes tendreses.

En primer lloc no deuré situar l'audàcia? Fa cinquanta o cent cinquanta anys que l'audàcia era cosa admirable, però no era una raresa. No se n'usava a manera de cosa singular, com avui dia. El lector del *Matin* o dels *Débats*, el senyor esblaimat que no es vol comprometre, l'home en el qual la situació, la digestió o la fallera reclama arranjaments, formen una compacta de gent a la qual deixa Bloy sense saber en quina paret toca. Si a aquests els hi ve algun atac de feridura, el tractament homeopàtic serà la lectura immediata d'algunes benvingudes pàgines del gran escriptor. Només se les troba d'amagatotis en algun reonet d'oficina, en alguna sagristia, o en algun club anarquista, que de porucs n'hi ha per tot arreu, i Bloy no recluta els seus admiradors més que entre aquells que senten com n'és de bell, necessari, gran i eficaç dir la pròpia manera de pensar, sense amoïnar-se massa del que'n resultaria de perjudicial o de ventatjós. S'ha dit que la forma grollera, l'invectiva fastigosa conduïen a Bloy els rampelluts i ardits que prenen la violència per la força. Error: Bloy és un fort i ses violències no són més que la deformació verbal d'un amor que no seria comprès parlant-nos d'una manera dolça i enraonada. L'audàcia,

doncs, caracteritza al lector de Bloy: gust de l'audàcia d'acció, gust de l'audàcia d'expressió, gust de l'audàcia de la responsabilitat, gust de l'audàcia de la fé. Per això, aquells el cor dels quals és ben ric de sang que crema, que l'injustícia els posa fets unes fúries, que la caritat els posa clarividents i coratjosos, llegeixen i rellegeixen aquestes frases metàl·liques d'un tò tan pur, d'un tremp tan fi on l'arma val el combatent. L'audaç, he dit, però també el místic. Obro aquí un llarg parèntesi. De totes les paraules deformades, despullades de la virtut pròpia, prostituïdes a tots els compromisos de partits, de doctrines i d'interessos, de totes les paraules infamants que's llensen damunt els malvats, els bords, els criminals, n'hi ha poques que sofreixin de tant mala tortura com la paraula misticisme. El misticisme, entenem-nos, és el gust, la clarividència del misteri vivent del qual procedim, que'ns condueix, ens inspira, sollicita les nostres forces espirituals i ens paga amb una major confiança en ell per una força indomable que se'n diu la confiança en Déu i el menyspreu dels dolents, els rucs i els malaltijos.

El misticisme és el gran realisme de l'únic fet humà que es mereix ésser considerat: la divinitat que ens penetra i ens crida. Un gran místic com Ruysbroeck, com Hello, és un ull més gros obert sobre l'infinit de les causes i dels fins, allí on tots els pedants de la Sorbona i de l'Acadèmia s'empenyen en voler il·luminar la nit amb llums de ganxo. El místic té la serenitat dels forts, ha sentit el que hi ha darrera de les apariències, ha tocat la raó de viure en l'insignificància de viure com una bèstia. L'intel·ligència i la sensibilitat que Déu li dóna, ell les aplica a desembraçar son ull i son orella del que de part de dins els omplia de suficiència orgullosa i del que'n diuen ciència dels fenòmens.

Per això la mística menysprea la ciència de l'home, l'orgull de l'home. Anomena la tolerància amb son nom vertader que és caritat i a la voluntat li diu fé que és el sinònim. Bloy místic crida envers ell les ànimes assedegades d'amor, de resolució i d'humilitat. Els humils sens afectació, els fervents sens cap altra fam que la fam de l'amor, els lluitadors que disfruten en atacar els obti-

nats enemics de l'ordre i la justícia, els compadits del mal que ha fet l'error triomfador es senten amb Bloy com amb el germà més gran i més intel·ligent que dona classe quan el pare o el mestre han tingut d'anar a fora.

Passa amb la psicologia del lector de Bloy que al definir l'audícia i el misticisme no defineix pas dues qualitats que siguin estranyes a la bondat ni a l'intel·ligència. L'una se solda a l'altra, es fon amb l'altra per a una eficàcia més gran de la raó que cal estendre damunt les inquietuds doloroses de les ànimes sense guia, sense fe i sense horitzó.

Hi han delicats, delicats en els termes, en les opinions, en les aspiracions, en les crítiques que's complauen en la vehemència d'aquell que fou anomenat un pamfletaire. I és ben cert que això no és per necessitat de contrast, sino perquè aquests delicats tenen l'íntim sentiment de la necessitat que te l'home d'alçar la veu quan ho demanen la sordera i la inatenció concertades dels ignorats i dels detractors. El dolç ama aquest altra dolç que és Bloy car Bloy és el dolç que la violència caricatural dels necessitats de defensa cristiana i humana ha fet pendre per un agressiu.

El lector de Bloy, ànima indiferent a les qüestions polítiques, persuadit de que'l mal és més en la profunditat de l'home que al cap de la societat, serà resolt i ple d'esperança, estimarà l'art lliberador de l'esperit i la bella llengua francesa que és la matèria d'art suprema dels creadors supremes. Jo m'el veig més inclinat cap a la pintura que cap a la música. Perquè? Perquè la pintura és un art de precisió i de realisme, mentre que la música és l'art sensual o vagorós de l'imprecisió en l'idea, de la dominació en la sensació. He dit més inclinat, sens entrar en l'intenció de voler que un art sigui sacrificat a l'altre.

No el veig gaire filosof o filosofant. Si estima força la raó, la bella raó, anant com aquestes sanes pageses de França, aplomat sobre unes cames robustes i brandant armoniosament un torç que permaneceix fix en sa línia conjunta i mogut en ses línies de detall, si estima tant l'intel·ligència que pugui amb ella permetre's disbauxes fastuoses quan hi hagi avinentesa, res no sacrificarà del que conserva el bon sentit al centre de l'ànima a on habita Déu. Sabrà com la filosofia és cosa vana, i com aquesta vanitat és perjudicial. Si, ell no la estima la fi-

losofia i no tolerarà gaire els filosofos que malmeten tantes hores belles, tant d'esperit a vegades puríssim, destriant els cabells de mica en mica fins que arriben a la boina d'Spinoza, de Descartes o de Bergson. Mes ben dit, se'n riurà dels filosofos que no saben rès de rès, no comprenen rès de rès, però tenen la presumpció de voler superar la saviesa del deixeble de Jesús satisfet de ses creències.

S'enriurà d'Anatole France i dels pobres infeliços que passen l'encenser al voltant de ses cendres ridiculitzades per la Facultat i el Govern. Llegirà els Pares de l'Església, llegirà els historiadors, llegirà els clàssics. El que certament estima el lector de Bloy, al llarg dels seus escrits, és ço que li arriba fins als nervis amb els mateixos sucus de que estan formats.

El veig, per fi, en aquestes hores greus en que la societat tambaleja, com un gran catòlic. La pràctica dels Sagraments, l'oració, les virtuts teologals arborades sens parar com a cuirassa i com a glavi, com a bandera i com a salvaguarda. Anirà amb el cap dret i la mirada clara. No sé veure un esguard concirós apoiant son raig esgaiat damunt una pàgina de l'*Exégèse*, no sé veure un que estigui perpètuament torbat d'esporgiment i de temença revenir a la lectura de *Le Désespéré*. Serà un home al qual els homes faran menys por que la que's fa ell mateix al sentir-se feble, descoratjat, que l'oració ha mancat d'eficàcia per al seu redreçament. Serà «un home», maldament sigui una dona, al qual repugnarà l'afemellament vagorós i ensucrat del mica més mica menys, de les evasives, de les indecisions. Aquesta dona, si és una dona, serà un mascle pel cor i l'esperit, i el seu esguard clar se'n anirà de dret cap a l'expressió de força i de fé que li representarà tal volta la forma carnal d'aquell que passarà pel camí.

El seu físic? Amb una ànima tal, es adequat el físic, es calca damunt ell quan ella té substància, la modela quan n'hi manca. Aquells que sense esnobisme, per simple atracció del cor a l'obra, veuen a Bloy i li resten fidels, tenen substància a l'ànima o el que cal per a rebre'n.

HECTOR TALVART

(Josep F. Ràfols, trad.)

(De *Cahiers Léon Bloy*. (24, Rue Admirault. La Rochelle.), n.º 5. Mai-juin 1925.)

BALANÇ D'UN QUART DE SEGLE

DOCUMENTS INTERESSANTS

EN HONOR DEL VUITCENTS

Durant aquests darrers il·lustres ha estat molt freqüent parlar, d'una manera una mica despectiva, dels homes i de les coses del segle darrer. Sobretot, ha estat de bon to enlairar l'esperit del Noucents oposant-lo al del seu antecessor, migrat, esquifit. El noucentisme representava el progrés, el refinament, un sentit superior de la vida en tots els ordres.

No era d'estranyar l'entusiasme pel Noucents. L'ansia de novetats, el desig lògic de renovacions portaven a cantar-lo, sobretot en els començaments del segle. Les afirmacions audacioses de la joventut havien de donar històric relleu al nou temps que s'assenyalava amb el canvi d'un número en les dates.

Però els anys han anat passant, cinc lustres han transcorregut, i l'esperit del Noucents s'ha anat caracteritzant per quelcom en què no s'havia pensat en saludar amb entusiasme juvenívol, gairebé infantil, la sortida de l'endarrerit Vuitcents. Pel que s'ha anat veient, l'esperit del Noucents, més afirmat com més ens hi endinsèm, és, almenys en l'ordre polític i social, un esperit de primàcia de la violència, passada com a factor de la vida al primer rengle, arreconant cada vegada més l'esperit de llibertat, de dret, d'amable convivència entre els homes.

Davant això, podrà ser-nos permès un principi de vindicació del Vuitcents?

El passat segle, amb tot i les seves innegables agitacions i els seus trasbalsos, es caracteritzà per una constant ascensió cap a l'Imperi del Dret. L'aspiració al domini de la llibertat en l'ordre individual i de la pau, i de la concòrdia en l'ordre col·lectiu, s'anà accentuant constantment. La violència, que, com és de suposar, no pogué pas desaparèixer, anava éssent tinguda, cada vegada més, com un mal que calia combatre; però en l'esperit de les darreres generacions vuitcentistes s'anava afirmant cada vegada més la convicció que calia deixar-la només per a cassos molt extrems: quan el Dret i la Moral no tinguessin prou força per a imposar-se. Però aquest primer quart de Noucents ha portat un sentit diametralment oposat. No ha estat ell certament el que ha inventat l'ús de la violència per a resoldre els conflictes de les passions humanes. En tot temps hi ha hagut qui ha volgut satisfer la seva passió o venjar la seva dignitat, o son amor propi ofès, amb una arma homicida, i en tot temps han intentat resoldre els pobles lluitant els uns contra els altres llurs aspiracions nacionals: en tot temps hi ha hagut qui ha volgut imposar els seus ideals imposant-los per la força quan no podia fer-los triomfar per la convicció. Es cert. Però mai potser com ara el culte de la violència ha estat conscient; mai com en aquest Noucents, la violència ha estat una tàctica reflexivament utilitzada, i defensada amb convicció.

Perquè és aquest el sentit dels nostres temps, i el que a alguns esperits, potser poc modernistes, ens els fa aparèixer com manifestament inferiors a altres temps. Un esperit que pot enlairar-se per sobre de les petites contingències pot arribar a comprendre la necessitat de la violència en determinats moments, però deplorant-la i desitjant vivament evitar-la. Però el sentit del Noucents arrecona aquests sentiments, que té per mesquins, afeminats potser, i s'entusiasma amb la violència com a mitjà ràpid de triomf de la pròpia voluntat.

I és que, segurament, aquest engrescament per la violència ve a ésser una derivació d'aquest esperit inquiet en que viuen les actuals generacions que el noucentisme ha anat desenrotllant en geomètrica progressió.

Avui ho volem tot ben de pressa. Anem adalerats per a tot. L'automòbil ens duu de pressa, de pressa, no importa on, encara que, quan hi siguem, ja no sapiguem què fer-hi. Tots els mitjans de comunicació entre els homes ens acostumen a fer en l'espai més curt de temps possible totes les coses. El cinema fa viure en pocs minuts, emocions i més emocions, sense esgotar mai l'ansia inquieta de sentir-ne encara més. De pressa, els homes es fan rics i s'arruïnen i es creen el grans poders i desapareixen. Tot ho volem ràpidament.

Tot això ens ha anat donant un sentit de la vida que crea una certa incompatibilitat amb l'amor al Dret, i amb el respecte als seus sentiments i a la llibertat dels altres. En canvi ha estat un admirable fecundador de l'esperit de violència. Hom vol arribar de pressa a la fi. I constitueix sovint un obstacle el dret d'altri, o la necessitat, que trobem ara antiquada, de convèncer també els altres que la idea pròpia és la millor. Es molt més curt imposar-la per la violència. S'hi va molt més de pressa, o almenys hom creu que s'hi va més de pressa.

La llàstima és que amb aquest sentit del Noucents, amb son furor aplanador de tot obstacle, per mitjans violents d'imposició, hom corre sovint el risc de trobar el desencant després d'haver fet triomfar, ben de pressa allò que hom tenia la impaciència d'aconseguir sense trigar. I en canvi, en la carrera boja i insolent, sovint s'aixafen valors intel·lectuals, socials i morals d'aquells que el menyspreat Vuitcents havia fet tant per a posar en primer terme.

LLUIS DURAN I VENTOSA

L'ART D'EN RAMON RAVENTÓS

L'art d'En Ramon Raventós és estimabilíssim per un peculiar franciscanisme que li dona vida i forma robustes, suculència i objectivitat, color i frescor matinals, en fi, per damunt de tot, emotivitat literària sense parió en la nostra literatura. Per aquestes qualitats de

caçador d'imatges a la Renard, per la virtut del esui-tens objectivisme, els pintors ens l'estimàvem quasi com un dels nostres. Pel seu franciscanisme ens l'estimàvem més que un pintor. Ell també ens estimava, i per això es feia tant més amb pintors que no pas amb literats.

Quan En Raventós feia literatura fantasiosa; quan, per exemple, glosava el seu anhel d'esdevenir un gat blau, i ens dibuixava la raça insólita de gat que convenia al seu arravatament gairebé místic d'aquella hora; quan àdhuc ens expressava amb la gesticulació nerviosa i amb les ganyotes i miols pertinents la veritable naturalesa de gat blau que els déus li havien d'atorgar, aleshores En Raventós ens encisava i ens divertia, i el primer contribuent que passi pel carrer podrà així mateix divertir-se, si li plau, amb la lectura d'aquelles gades. Tots els companys d'en «Moni» havem de tenir entre els nostres paperots alguna d'questes mixetes d'al·lucinació dibuixades per l'exquisit humorista, el qual a hores d'ara està tan mort i enterrat que fa plorar

Tota una meitat de la nostra vida sembla que de cop i volta hagi estat enterrada amb En Ramon Raventós; tot una mitja vida que ens anava pengim-penjam arrossegant, atrofiada, sense que ens en adonéssim. És aquell tros de vida «modernista» que en efecte ja jau en la història.

En Raventós era una de les columnes d'aquell modernisme barceloní, d'aquell moment de bullida que semblava qui sap què i que no deixà altra substància que un migradíssim simbolisme literari, pictòric i escultòric, i potser alguns mobles.... tot tan comprometedor!

En Raventós era, amb En Picasso, un escolà-d'amén d'aquell romanticisme «fin de siècle», article de París «camelote». Amb En Picasso i mitja dotzena de dilettanti s'acontentaven de fer d'escolà a condició d'ésser admesos en Capiscol. I feien d'escolà murriot: es reien dels sacerdots morats, i dels lliris d'aigua, i de les fades cloròtiques, i de tot aquell bizantinisme rescalfat. No obstant, En Picasso, En Raventós, són dels pocs que se salven de la carrincloneria d'aquella hora tonta.

A En Raventós li en queda el gènere fantasiós, a la manera d'aquell Gaspard de la Nuit que féu tanta de forrolla aleshores, que fins Xenius i el doctor Torres i Bages se'l prengueren seriosament. Però el fantasiar no era pas el fort d'En Raventós. ni ho era cap altra forma de romanticisme, perquè, ho repetim, el nostre humorista era un objectivador innat, ingenu, meravellat i amorós com un Sant Francesc. Era tan ingenu que hi perdia a gratient diners, cosa que avui dia s'estima com la darrera paraula de la ingenuïtat. En Raventós hauria pogut tenir una bella posició a la societat barcelonina si s'hagués sabut bellugar, saccejar l'un i l'altre, donar empentes i rebre alguna trepitjada, fer números i llevar-se dematí. Malauradament, era un home de poca voluntat i de poca empenta: la lluita per la vida li feia horror i de no ésser la seva família, que en prenia cura com d'un etern nou-nat, hauria passat hores amargantes.

En Raventós era en realitat un infant, i el seu franciscanisme, com el seu mateix prototipus, era precisament un conseqüència de l'infantilisme: aquell discernir

el món amb el mateix meravellament i frescor del discernir infantívol. Sinó que així com el veritable franciscanisme projecta aquell fresc i dessinteressat esguard damunt de totes les coses, el franciscanisme d'En Raventós no era apte per discernir altra cosa que la seva Barcelona, tan sols la Barcelona de la seva infantesa. En l'Univers del nostre humorista no hi havia altra cosa que la Barcelona d'En Rius i Taulet i l'Aldavert i tot al voltant res més que falòrnies i estrelles amb cua.

Per aquesta Barcelona tenia totes les amors. Vivia sols del seu record: sofria de les seves evanescències, talment com un avi. Seria per això que ja des de jove tots els seus gestos i fins la seva fesomia prenién aspecte senil, còmicament senil, que ell mateix s'esforçava a accentuar amb arrupiments, ganyotes i tics de vellet. Els caricaturistes el retrataven tot reproduint simplement la fesomia d'En Thiers.

Així, la seva literatura descriptiva dels dies de la seva infància, de les festes familiars, dels esdeveniments barcelonins, de les facècies de col·legial, de les tradicions, és tan encisadora perquè està amarada d'aquell amor tan entendrit; s'hi veu que el poder evocador del seu art li feia reviure aquelles enyoradíssimes escenes que anava escrivint: aquella literatura era de la mateixa qualitat, de la mateixa intensitat que la de Dickens, de Proust, de Charles Louis Philippe, perquè el mateix meravellament de la consciència infantil li donava forma. Totes les minúcies, totes les insignificàncies del viure quotidià hi estan dites tan sentidament que tots els atrafegats que havem deixat la infància camí enrera com una impedimenta, els que no havem tingit el do, o la virtut, d'aturarnos per sempre més en la infantesa a contemplar les futeses i les enormitats d'aquell moment de forta intuïció, havem de reconèixer, les en la prosa d'En Raventós com a coses incomparablement belles, antigues, seràfiques coneixences que ens emocionen infinitament. En aquelles evocacions dels literats «infantistes» de l'estranger hi ha, però, amargor adolorida. En Raventós mai no evoca coses tristes ni mai no colora el seu estil amb tintes negres: tot és gai en la seva literatura, tot hi és assolellat, planer i somrient; sovint esdevé literatura netament humorística. Es que el nostre vellet-infant nasqué i es desenrotllà en una família amorosa, entre la més cordial germanor, de pares embriacs de tendresa. La família fou per al nostre Raventós un paradís, i en eixir de la família tan sols en baixar l'escala, ja la tebior de la nostra Barcelona, inconscient i dolça, l'amorosia de nou, l'acaronava i se l'enduïa en voladúries per tots els indrets de la ciutat, atapeïts de coses xerraires i eloqüents, ni una sola menyspreable. I així la felicitat era perduradora darrera les ulleres del nostre infant-xaruc.

D'aquesta felicitat tots en podem haver el nostre bocí en llegir En Raventós, com havem la nostra part de grandesa en llegir les Sagrades Escripures. I aquesta comparança no és pas tan estranya com de moment pugui semblar. Perquè l'estil d'En Raventós, tan simple, tan poc cultivat, tan planer i casolà no desdiu pas del estil, posem per cas, del Gènesi: «Corre, li

diu Abraham a Sara, pasta tres lliures de flor de farina i cou-ne pans al caliu». Així mateix és l'estil d'En Raventós, un estil primitiu, de simple exposició, però així mateix farcit d'emoció. No li cal retòrica, ni prosòdia, ni tan sols sintaxi. En té prou amb enumerar les coses i les idees, en arrencar-les tal com li acuden a la memòria, amb contar-les com els contes de l'avi: l'emoció de l'evocador les fa riques de significació, d'alta poesia. En Raventós, no solament era un infant, era sobretot un primitiu: per això probablement als vint anys ja semblava tan vell. L'humorisme que floreix sempre, més o menys aparent, en la seva literatura i que tanta de semblança té amb l'humorisme anglès i yanki, es diferencia justament de l'«humour» dels Kipling, dels Chesterton, dels Twain, dels Jerome, dels Thackeray, etc., per la seva manca de transcendentisme, per la manca de segona intenció, àdhuc es diferencia de l'humorisme més pur de Dickens per la mica de venjativitat, de crueltat que hi ha en el dolcíssim londinenc i que en l'obra d'En Raventós és humorisme del tot, del tot, del tot desinteressat.

La pèrdua d'En Raventós no ha estat prou sentida; es diria que en lloc de perdre un humorista, la literatura catalana hagi trobat un paraigües. I un humorista de debò en una literatura pot tenir més importància que un gran líric. Cap líric podrà mai rebassar una esfera relativament reduïda de suggestions, perquè, per gran que sigui la fantasia del poeta, per atrevides i subtils que siguin les imatges i altres figures de dicció que se li ocorrin, el llenguatge no li permetrà anar més enllà. L'humorista no topa amb tal obstacle, perquè la ironia depassa el llenguatge i li permet de vegades, tot rient, suggerir més enllà de les possibilitats de la paraula, regirant amb un sol mot tot un món de conceptes establerts, de prejudicis, de convencions que el poeta no pot del tot defugir sense córrer el perill de fer-se intel·ligible. L'humorisme oportú i destre està àdhuc enllà de la lògica, perquè, sense ella: insinua i fa avinents; a lo millor, en un dir Jesús, conceptes nous perfectament lògics.

Quan, doncs, un humorista és a la vegada poeta, com en el cas d'En Raventós, cal fer-ne molt de cas i saber d'estimar-lo, no deixar-lo escapar com si fos una mosca. Tot el que es farà per perpetuar i enaltir el record d'En Raventós serà intel·ligent i humà: tots hi guanyarem.

No direm pas que tota l'obra del nostre humorista sia perfecta: tots els homes i totes les coses tenen llur puntet d'imperfecció, i per això el món és tan interessant; si tot fos perfecte, ens fastiguejaríem perfectament. Però sí que es pot dir que tota l'obra d'En Raventós és humorística, i per aquesta única valor ja val un imperi: un humorista no té preu. La nostra imperfecció la ribotejarem al Purgatori. Però un humorista, àdhuc imperfecte, n'estarà dispensat. Jo estic segur que si en trucar a les portes del cel, ara mateix, el nostre Raventós li diu a Sant Pere el seu anhel: «Jo voldria ésser un gat blau», el Sant Porter farà una mitja riulla i no tindrà més remei que deixar-lo passar.

JOAN SACS

LA GENERACIÓ ANARQUICA

Alguns companys han trobat excessiu el nostre judici—apropòsit de l'obstrucció feta a la novel·la—sobre el noucentisme de fa quinze anys. (Diguem, de passada, que usem el mot noucentisme amb les naturals reserves; només un quart de segle s'ha escolat i les seves característiques no poden ésser encara prou definides; quin serà l'esperit del Noucents, manquen setanta cinc anys per dir-ho; calia evidentment una mica de modèstia i no pretendre de definir-lo en néixer.) Vèiem aquell noucentisme «reclòs dins la lírica o entestat en la recerca d'un snobisme estèril i d'una superació artificial»; i com que ens plau de donar i rebre arguments, no els negarem en aquest cas. Sigui'ns permès, d'antuvi, de tractar el problema en un punt de vista més general i complet, únic que podria interessar al lector i a nosaltres mateixos. El concretarem també en una definició preliminar, tal volta aproximativa només de la realitat, però abastament clara per a entendre'ns.

No és possible, evidentment, de copsar en una síntesi esquemàtica tots els caires d'un moment literari; però podem remarcar-ne certes característiques essencials: les determinades per les personalitats sobressortits. I bé; hi ha hagut a Catalunya, a primeries del segle, entre el 1900 i el 1908, si fa o no fa, una riquíssima revelació de temperaments. En la història literària del nostre ressorgiment, altrament anomenat «renaixença», no s'havia presentat un instant tan optimista ni tan esplendorós: poetes renovadors del llenguatge, glossadors de les correnties mundials, prosistes amb preocupacions morals i filosòfiques, agitadors de les inquietuds del segle, crítica abundosa i original, ironistes, snobs i *poseurs*. Donàvem un tomb, realment; la ingenuïtat, el localisme i l'afició eren vexats i arreconats; en tots els escrits hi havia un altre to, modern, vivaç, curios, diguem-ne europeu; les nostres finestres s'obrien a totes les influències i a totes les modes, i per primer cop potser, el lector corrent es familiaritzava amb els grans noms de l'hora i de tots els temps.

Heu's aquí l'obra de neteja i ventilació que efectuava el grup dels noucentistes, aquell grup d'homes de lletres que tenien, més o menys, de vint a trenta anys (l'edat exacta no fa el cas, ja ens entenem) devers el 1905. Obra important, sens dubte, que tots els vinguts posteriorment havem d'agrair, perquè, sens ella, l'acció política paral·lela no hauria aconseguit, potser, amb tanta empenta i eficàcia, d'alliberar-nos del felibridge; obra insuficient, però, i tarada per mil defectes, originats en el mateix esperit de canvi radical, de crítica acerba, de *humour* i descrèdit, d'agitació espiritual que la nodria. Aquest moviment depurador i dissolvent, no es revestí, en l'esfera literària, d'aquell sentit de col·laboració i unitat, d'organització estatal amb finalitats clares, que tingué després, per sort, l'acció política. Com si no els inspirés cap ideal ferm, aquells homes foren diametralment estranys, en el fons, a la doctrina i a la tàctica de Prat de la Riba, que serviren alguns aparentment; en realitat, no sentiren la fonamental fretura de crear institucions sòlides, única fórmula positiva de penetració i continuació segures.

Una certa bohèmia, una certa anarquia mental, una certa dispersió d'activitats, una certa exageració dels conceptes, féu insuficient aquell moviment agitador. Els seus factors més il·lustres ens han donat en vint anys una producció personal relativament copiosa i positivament valuosa, al costat d'una obra de col·laboració nul·la. En la follia inconoclasta gitaren a l'ombra el nom de Marian Aguiló, rebaixaren la glòria de Verdaguier i agreujaren els darrers anys de la vida de Margall. Víctima propiciatòria, comblada de ridículs i escarnis, fou Francesc Matheu, campió de la institució floralasca, que ha rebut suara el desgreuige reparador. Declarada la guerra a la multitud, les ovacions eren orientades insensiblement cap al conreu d'una poesia estretament lírica i abstracta, vorejant el preciosisme, i eren menyspreats els altres gèneres poètics que requereixen el contacte amb els homes i les coses. Hom conegué llavors tots els excessos del messianisme; en poesia, en crítica, en estudis filosòfics prometien el començament d'una era nova. Una secció periodística en cursiu era la Summa dels temps moderns; un teoritzador polític esdevenia el nostre Fichte; tal poeta seria el nostre Gautier; en tal mort es plany la desaparició d'un possible Flaubert. Cada nouvingut és batejat teatralment. No teníem encara la més petita engruna autònoma, i ja sorgien amples sistemes imperialistes, a base d'un saqueig metòdic de Nietzsche a Maurras, passant per Barres i per Gobineau descobert de bell nou. Hom anunciava l'inici de la història, com si el ressorgiment fos inspiració d'un instant, i com si abans no haguessin existit homes intel·ligents i patriotes. No hi havia, en resum, el sentit de relativitat i ponderació, ofegat per aquella orgia messiànica.

Impossible, doncs, amb tals principis, d'arribar a una cohesió. Gent d'extremismes i d'oposicions, mentre els més olímpics predicaven la ironia, els més bohemis la practicaven, i mentre els uns erigien la més impertorbable doctrina indiferentista, d'altres nedaven en un humanitarisme desenfrenat. Les incomprendions, les antipaties i les gelosies mútues—malgrat les prèdiques de diàleg i amistat—impediren tota fructificació d'un ideal comú, com tampoc no es formaren escoles ni deixebles, malgrat les apel·lacions als ressorts heròics de l'aprenentatge. Tal absència de compenetració humana i de talent en les relacions socials els inhabilità per a una acció de conjunt; aquella follia anàrquica i rancuniosa no fou estranya a la liquidació en pocs anys d'un moviment generós i solidari, i després d'un partit polític i un diari que aplegava els millors escriptors.

En el fons patien una perfecta indiferència envers l'home concret i català, d'una banda, i envers la veritat, d'una altra. Tinc vives encara en el meu esperit, com si fossin d'ahir, les indignacions produïdes per aquell pseudo-professor de filosofia, que confessava no interessar-li la veritat, i pseudo-patriota alhora, que s'estranyava dels nostres entusiasmes. Ben mirat, tan exigents amb els altres, ho eren ben poc amb ells mateixos. Ara ens demanem: quin ideal personal s'havien forjat? Quin ideal per a la pàtria? Si existiren, ni l'un ni l'altre saberen cristal·litzar-se en obres i en exemples.

En tota biografia d'un gran home arribat a la maduració, comprovem aquesta reflexió d'Alfred de Vigny: *Une belle vie c'est une pensée de la jeunesse réalisée dans l'âge mûr*. I bé; de la colla al·ludida, en l'hora de la maturitat, els hem vist trànsfuges o retirats al bufet productiu, o lluny de la pàtria i de les seves inquietuds, o perduts en confoses ideologies hiperhumanitàries, o insistint en la tasca individualista de la invectiva i la burleta. Podrien dir que els satisfacin llurs vides, inconnexes amb la realitat i els sentiments de l'hora? La manca d'afirmació en l'ideal, d'estructura en la tasca conjunta, d'integració nacional en les aspiracions personals, els conduí a tal disgregació. I portà per contracop una ruptura en l'evolució del treball col·lectiu del nostre ressorgiment. Així, entre els homes eixits a l'acció pública i literària a darreries del segle XIX (esmentem només Prat, Cambó, Fabra, etc.) i els homes que han sorgit els darrers anys a vida activa (Rovira-Virgili, Nicolau, Bosch-Gimpera, Valls-Taberner, Riba, els Soldevila, Sagarra, Crexells) hi ha aquell petit període de turbulència intel·lectual, brillant de belles personalitats; Eugeni d'Ors en fou l'exponent més il·lustre i prou dolorosament en contemplarem la degradant caiguda.

I així veiem, en prova, com l'obra de l'Institut es fortifica per l'aportació de la generació anterior (Rubió i Lluch, Puig i Cadafalch, Ramón Turró, Massó i Torrents) o de la promoció posterior riquíssima en joves iuvestigadors. I si les empreses literàries d'avui volen establir un precedent han d'acudir a la Biblioteca Popular de Francesc Matheu, i a *L'Avenç* dels Massó-Torrents i Cases-Carbó, i encara a la col·lecció catalana de Marian Aguiló. Els noucentistes no ens donaren res de semblant. Llurs revistes són efímeres i vel·leïdoses. Exemple recent de continuació només el presenta *LA REVISTA*, fundada també per la generació posterior, amb Folguera i López-Picó al davant. Per resumir, si examinem qualsevol empresa literària sorgida o desenrotllada de cinc anys ençà, veurem com aquell grup n'és absent en absolut. El fet és prou eloqüent; tot jove treballador d'avui assenyalarà com a precursors en la tasca, no pas aquells homes del 1905, sinó els Prat, Cambó, Fabra... Aquests realment ens infongueren un concepte positiu i realista, rigorós i estructurat, racional si voleu, de les necessitats culturals del país: un programa, per dir-ho en un mot.

Els altres, aparentment satisfets amb les façanes d'una cultura artificial, ens ensenyaren l'*humour* o la protesta, la ironia o la rebentada elegant, no massa distinta, si burxéssim endins, en els seus orígens psicològics, de la rebentada vuitcentista. I, naturalment, aquella generació, irònica o vagament humanitària, segons els casos, fou la generació dels «deprimits» de 1919 a 1922, els homes que estaven cridats a sostenir els cors i que donaren el més trist espectacle, els uns de claudicació vergonyosa, els altres de desorientació, estroncament o llunyania. Vingué la reacció, però, massa tard, desavinguts, ens trobarem sense preparació, per a resistir la força adversa. Quina part de responsabilitat no pertoca, per la desolació actual, als teorit-

ritzadors de la ironia i la depressió, que no cultivaren mai els humans estímuls generosos, la fe i el sacrifici, en el jovent que els escoltava! Que endebades—si en teniu de raó, Junoy!—la ironia intentarà explicar la mansuetud.

No escrivim ara per esplai literari ni per necessitat econòmica i volem arribar a una norma pràctica. El fracàs d'aquells homes en l'acció col·lectiva, ens adoctrina sobre les necessitats del moment i de sempre. Cal crear institucions duradores; cal fomentar col·laboracions; cal exigir un ordre als treballadors de l'esperit, dins la llibertat absoluta de cada temperament; cal aplegar tots els esforços en un mateix sentit i sota una mateixa disciplina ideal; cal no tornar a l'època de les ironies corrosives seguides de depressions i aplanaments; i cal, en fi, que cadascú executi la seva tasca, noblement, amb el màxim de fe; que sols així podrem justificar-nos un xic, davant nosaltres mateixos i davant la posteritat, per la tristor immensa d'aquests temps. Els mots d'*esprit* d'avui, algun jorn potser ens cobriran de vergonya.

JOAN ESTELRICH

REFORMA MORAL

No en fariem res, però, de postular sota l'ombra dels clàssics una determinada política, d'exaltar les excel·lències del seu ensenyament, si de desseguida no ens adonàvem que els clàssics volen, que els clàssics comanen per ben reeixir l'esforç d'una reforma moral. Car si no teníem cura de l'estat ètic del cos social sobre el qual les idees i els exemples antics han d'actuar, maldaríem vanament com unes pobres Danaïdes trasbalsant òptims fruits d'intel·ligència en terrisses sense fons. Si, almenys pel que fa a les imminents generacions, no ens adherim a una educació transformadora del nostre natural present, acabem de mirar amb delitosos ulls cap de les empreses polítiques que ens fan una tan dolça nosa; puix que endebades somnariem el bell èxit dels nostres propòsits si descuràvem aquesta reforma moral del poble català.

Per saber en què ha de consistir aquesta reforma renaixentista cal abans conèixer ço que hi ha de bàsic en el nostre caràcter, en el nostre temperament col·lectiu i què de transitori, què d'incommovible i què d'adquirit. Si de l'anàlisi en surt que les condicions nocives i bandejables són extrínseques, clamem albíxeres, i si la tara és en la nostra mateixa naturalesa redoblem l'esforç per tal d'esdevenir «uns altres» pel temps que convingui.

Les condicions naturals del català semblen, però, de primeres vistes, bones. No és un home al qual llargs anys d'història pròpia hagin exhaurit ni que dissipades grandeses hagin abatut; no ha passat tampoc per l'experiment d'una culturació estatal que, metòdicament, l'hagi desvetllat i preparat per a una acció i un viure d'ordre social. Per això a casa nostra tot són cassos isolats; cassos de tenacitat industrial, de lucidesa polí-

tica o científica; cassos d'èxit, i hem parlat i parlem de l'individualisme irreductible dels catalans.

El català sortit, just un segle, de la rel pagesa (així nasqué Roma, així els Estats Units de Nord-Amèrica)—enriquit a través d'una experiència comercial, industrial, o en la trasplantació a ultramar, estacionari o lluitador, encara en cada una d'aquestes activitats de un llim tou, sense forma precisa per pròpia voluntat, per propi ministeri col·lectiu, adquirida. No hi ha al fons de la nostra personalitat cap tara consubstancial per destorbar qualsevol experiment educatiu de metòdica estatificació, cap tara que sobrevisqui després del fracàs de pretèrites temptatives. Bona prova d'això és l'entusiasme, irreflexiu moltes vegades, el foc amb què el català de qualsevol estament es dona a l'acció, a la idea que li arriba al cor. L'entusiasme és sempre la revelació d'un fons de joventut, i quan tot un poble acaroni les idees o els interessos amb aquesta follia amb què hom estima la pròpia sang, podeu creure que és un poble nou no revelat encara, el que es manifesta. La manca d'educació política li serà causa propiciatòria de disgustos, però no morirà d'ells i el caliu li anirà restant fins trobar l'ordenació i el repartiment de les seves energies, el desvetllament de totes les apteses a través jerarquies i els enquadraments de tot cos social constituït.

On és, doncs, el nostre mal? D'on ens ve aquesta atonia, flagell de gent cansada? D'on aquesta ironia superficial que ens mena, com el fullam tardoral el vent, d'ací d'allà, igualment acaronadora de l'afirmativa que de la negativa creença? Qui ens ha llegat l'escepticisme covard que ens consum?

Jo crec que les causes d'aquests diversos aspectes del nostre mal ètic es troben; primer en la malaltia general de la societat espanyola, i segon, en l'esperit literari del temps.

La convivència amb el decandiment moral que la història d'Espanya dels darrers segles i la anarquia política de la Xauxa política espanyola han infiltrat al cos social català, malgrat d'ésser aquest, pel seu natural i pel seu desenrotllament històric, cridat a un procés biològic invers.

I el segon mal, el corrent irreligiós dels costums literaris d'Europa (d'una guisa especial de França), entenent per irreligiós no tant la manca de fe confessional com la manca de respecte, de temor pel sagrat de tots els matisos de la dignitat humana, han intoxicat també el natural català, víctima provinciana i arrivista de tots els miratges de les decadències rutilants, entre els quals compten l'escepticisme i la ironia com a formes decadentistes del pensament.

En un estudi minuciós hom podria dividir i subdividir aquestes dues causes fins a les darreres conseqüències reals cercades en l'exemplari vivent de la nostra societat; es, però un treball que un article de diari no el comporta. Ja n'hi ha prou amb deixar enunciades les arrels fonamentals de tota la malaltia moral de la societat catalana del nostres dies.

Quan d'un mal se n'han descobert les causes, hom pot dir que ja és a mitges curat. La reacció catalana

que cal, doncs, contra els mals extrínsecs que ens envolten l'ànima, és ja a mitges acomplerta. I si amb un entusiasme igual a aquell amb què rebem els purs joiells de l'esperit, ara aquesta deu de les humanitats antigues, sabem posar-nos com Ulisi cera a les oïdes per no caure en vanes, exòtiques temptacions, sense més esforç ens trobarem a l'altra riba amb un entonament personal desconegut. I l'ensenyament dels clàssics i totes les estimables suggestions foranes cauran llavors en bell terror; no seran, com foren ara, semblants a aquella sement que un bon sembrador feia esparça i restà estèril damunt d'un pedregar.

Un procés de canvi psicològic mig paral·lel del que nosaltres cobegem, el passà l'Anglaterra en transformar el seu esperit renaixentista amb l'esperit purità, font de la seva seriosa, posterior història. La vida dels pobles demana per a cada moment seu un comportament; l'Anglaterra trobà en aquella hora d'esbadiament dels grans horitzons de la nació el to personal que li calia, i així ha esdevingut la imperial Britània en comptes de restar la terra d'un perpetu somni de nit d'estiu.

Ningú no podrà sostenir que el comportament moral dels catalans, comportament de relació entre nosaltres i de cara als ideals i principis, sigui el que pertocaria al nostre moment històric creat per nobles ideals i propòsits.

A totes les empreses, però de guisa especial les polítiques, els cal per a reeixir ésser manades per homes austers, seriosos i amb un fons de misticisme; homes rectes com un principi i invulnerables com un dogma. Una ànima puritana, una consciència puntillosa, un pensament recte, un cor noble, vet ací el nou natural que ens cal per reacció de la farandola de les errors i febleses passades entre les quals ja he dit que l'escepticisme i la ironia hi compten com a formes decadents o estèrils del pensament polític creador.

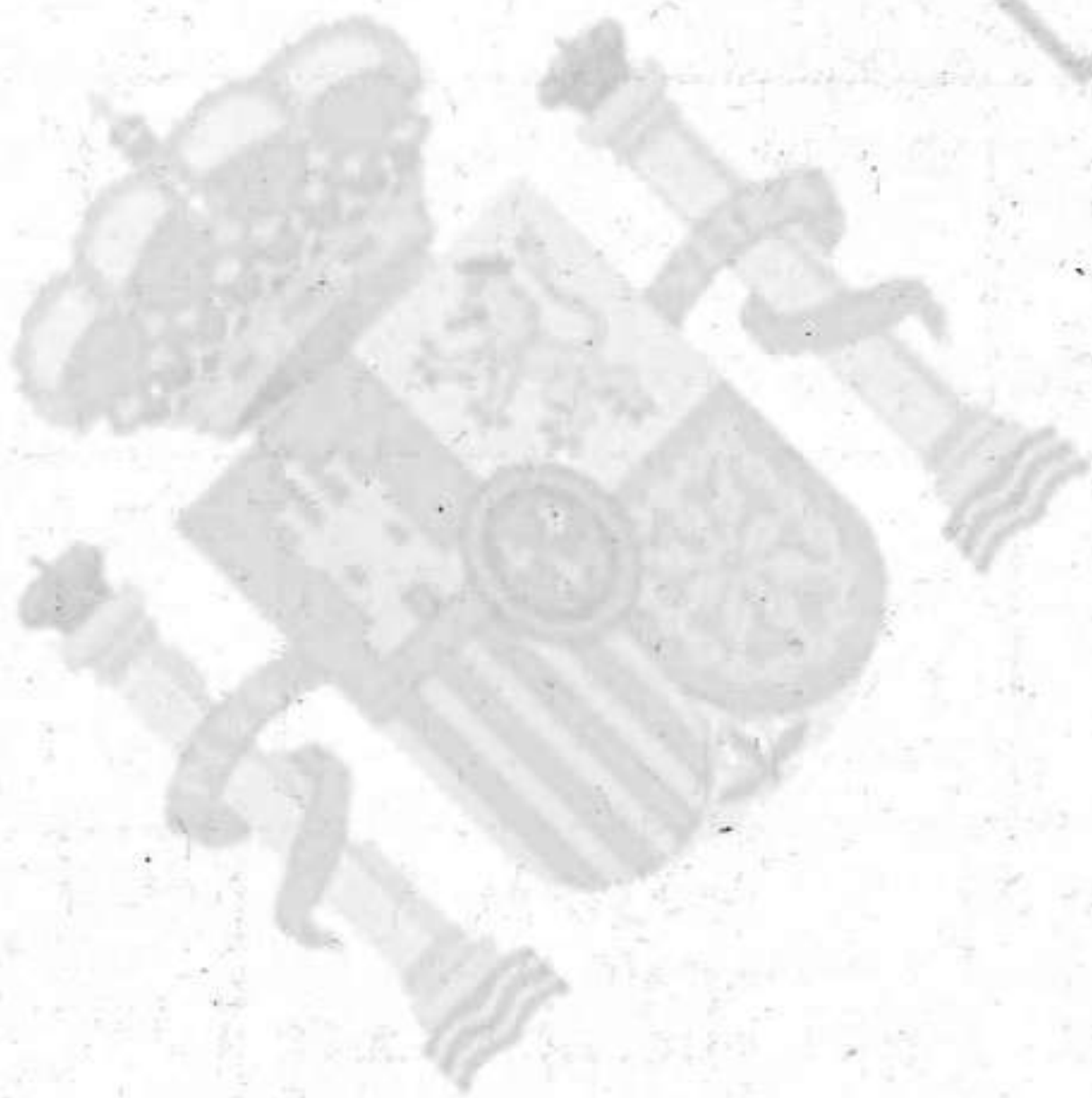
Que unes generacions així marquin el ritme de la nova vida catalana, que l'esperit de la terra matisi l'esforç que hom farà amb el propòsit de veure'ls emergir, i l'obra política que en l'article anterior suggeríem haurà trobat els seus mantenedors.

JOSEP CARBONELL

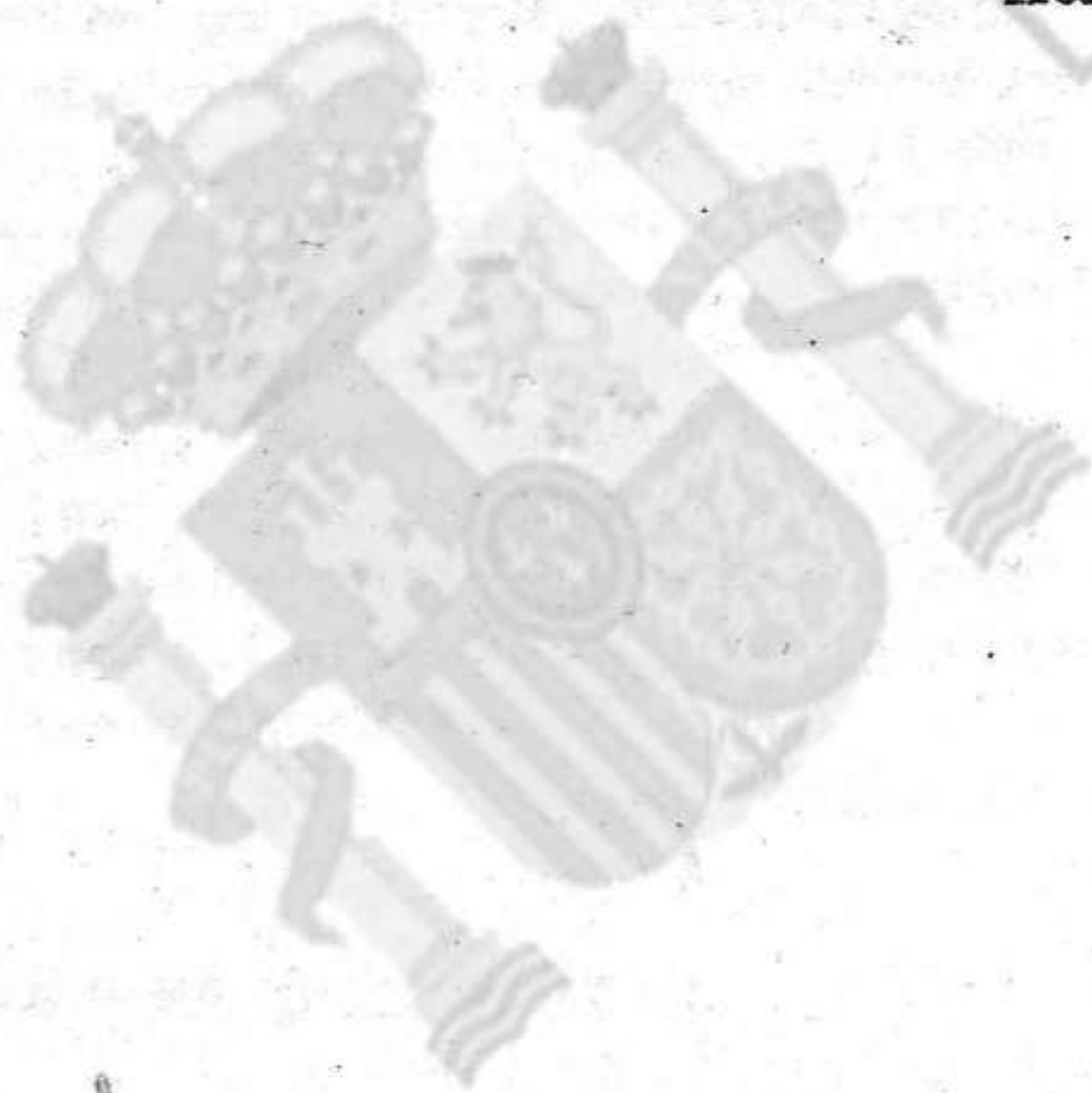
EL PLATONISME D'EN PRAT

**Aquest número
ha passat per la
censura gover-
nativa**

**Aquest número
ha passat per la
censura gover-
nativa**

J. FARRAN I MAYORAL

Historia de Catalunya

de N'Antoni Rovira i Virgili

Se subscriu a les següents llibreries:

Verdaguer, Rambla del Mig, 5.—Puig Alfonso, Plaça Nova, 5.—Editorial Poliglota, Patritxol, 8.—Nacional Catalana, Gran Via, 613.—Llibreria Italiana, Rambla Catalunya, 125.—Llibreria Catalonia, Plaça Catalunya, 17 i a la direcció de Edicions Pàtria, Diputació, 95. BARCELONA

IL CONVEGNO

Rivista di letteratura
e di arte

Via Borgo Spesso 7

MILANO

Bibliothèque Universelle et Revue de Genève

Directeur: Robert de Traz

Pour tous renseignements s'adresser
à la S. A. des Editions «Sonor»

46 rue du Stand

GENÈVE

La Revue Rhenane Rheinische Blätter

Periodique mensuel illustré
en deux langues - Littératures française
et allemande contemporaines
Histoire - Arts - Finance
Abonnement 40 Francs

MAYENCE - RHEINSTRASSE 65

REVISTA D'ITALIA Società Editrice «Unitas» Viale Monforte, 12 MILANO	LA NOUVELLE REVUE FRANÇAISE Dir. Jacques Rivière 3, Rue de Grenelle PARIS	LE MERCURE DE FRANCE Dir. Alfred Valette 26, Rue de Condé PARIS	VIENT DE PARAÎTRE Dir. s R. Gas et E. Borel 21, Rue Hautefeuille PARIS
LES NOUVELLES LITTÉRAIRES Dir. Frédéric Lefevre 6, Rue de Milan PARIS	EUROPE Dir. Albert Crémieux 7, Place St. Sulpice PARIS	NOSOTROS Dr. Alfredo Bianchi Libertad, 543 BUENOS AIRES	LE OPERE E I GIORNI Dir. Mario Maria Martini Sallta S. Caterina, 6-2 bis GENOVA
REVUE DE L'AMÉRI- QUE LATINE Dir. Ern. Martinenche Chez Exprinter 2, Rue Scribe PARIS	PEGASO Dir. R. Mezzera Calle S. Salvador, 2309 MONTEVIDEO	L'EUROPE NOUVELLE Dir. L. Weiss 53, Rue Chateaudum PARIS	L'ITALIA CHE SCRIVE Dir. A. F. Formiggini Vicolo Darìa, 6-A ROMA
L'ESPRIT NOUVEAU Dir. Ozenfant et Ch. E. Janneret 3, Rue du Cherche-Midi PARIS	LA RENAISSANCE D'OCCIDENT Dir. Maurice Gauchez 95, Rue Berckmans BRUXELLES	ALFAR Revista de Publicación mensual LA CORUÑA	INTENTION J-R. de l'Odéon PARIS (6)
PROA Avenida Quintana, 222 BUENOS AIRES	REVISTA DE OCCIDENTE Av. Pi y Margall, 7 MADRID	LES MARGES 110-B. St. Germain PARIS	REPERTORIO AMERICANO Apartado, 553 S. JOSÉ DE COSTA RICA

LA REVISTA

QUADERNS DE PUBLICACIÓ QUINZENAL

Administració: Rambla de Catalunya, 125 - Telef. 850 G.

SUBSCRIPCIÓ TRIMESTRAL

Barcelona	2'50 ptes.
Fora	3'00 »
Quota de protector	15'00 »
Quadern senzill: 0'50 ptes.	

Tarifa d'anuncis per inserció

1 pàgina	50 ptes.
1/2 »	28 »
1/4 »	15 »
1/8 »	8 »

Publicacions de LA REVISTA

Darrers llibres publicats

<i>La Gesta dels Estels</i>	de J. SALVAT-PAPASSEIT	volum 53 de la Colecció
<i>La Joia del Camí</i>	d'ANTONI CLOSAS	» 54 » »
<i>L'Emotivitat Popular en el Cançoner de Catalunya</i>	de J. FORNELL	» 55 » »
<i>Entre la Crítica i l'Ideal.</i>	de J. M. LÓPEZ-PICÓ	» 56 » »
<i>L'Amor de les tres taronges i altres poemes</i>	de GUILLEM COLOM I FERRÀ	» 57 » »

A PUNT DE SORTIR

Assaigs sobre els moviments socials a Catalunya en el segle XIX
per Manuel Raventós : Recull d'articles de J. M. Capdevila

LA REVISTA porta publicats 56 volums de la Colecció General, 6 volums de Lírics Mundials, 2 volums d'Escrits Polítics, 4 volums d'Artistes Catalans Contemporanis, 1 volum de Teatre i 2 Almanacs, formant un total de 71 llibres.

LLIBRERIA ITALIANA

DIARIS, REVISTES, PUBLICACIONS i LLIBRERIA GENERAL

Rambla de Catalunya, 125-Tel. 850 G.-BARCELONA

NOVETAT

GUILLEM COLOM I FERRÀ

L'AMOR DE LES TRES TARONGES I ALTRES POEMES»

Volum 57 de les Publicacions de LA REVISTA . . . . . 3 pessetes
(10 % de descompte als subscriptors de LA REVISTA)

GUIA CATALANA DE FERROCARRILS

Indicador general d'autòmibus i altres vehicles de
transport públic de passatgers a tot Catalunya

Es publica cada mes

Preu: Una pesseta